

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O.P.S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

OSN – JEJÍ VÝZNAM V 21. STOLETÍ

Autor práce: Jitka Slepíčková
Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost
Forma studia: Kombinované studium
Vedoucí práce: Mgr. Strnad Štěpán
Katedra: Katedra společenských věd

2011

PROHLÁŠENÍ:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....

PODĚKOVÁNÍ:

Děkuji vedoucímu práce Mgr. Štěpánu Strnadovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH:

ÚVOD.....	7
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	8
2 ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ	9
2.1 HISTORIE A VÝVOJ ORGANIZACE V PRŮBĚHU 20 STOLETÍ.....	9
2. 1. 1 <i>SPOLEČENSTVÍ NÁRODŮ, NEJVĚTŠÍ PROPONENT BEZPEČNOSTNÍ ORGANIZACE</i>	9
2.2 ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ	11
2.2.1 <i>STRUKTURA OSN: HLAVNÍ ORGÁNY A SPECIALIZOVANÉ AGENTURY</i>	12
3. OBLASTI AGENDY OSN: ROZVOJ, MÍR A BEZPEČNOST, LIDSKÁ PRÁVA, MEZINÁRODNÍ PRÁVO, HUMANITÁRNÍ OTÁZKY	21
3.1 EKONOMICKÝ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ.....	21
3. 1. 1 <i>KONCEPCE OSN, ROZVOJOVÉ CÍLE DESETELETÍ</i>	21
3.1.2 <i>ROZVOJOVÉ PROGRAMY OSN</i>	22
3. 2 MÍR A BEZPEČNOST	24
3.2.1. <i>SYSTÉM KOLEKTIVNÍ OBRANY</i>	26
3.2.2 <i>PEACEKEEPING</i>	27
3.2.3 <i>VNITROSTÁTNÍ KONFLIKTY, DĚTŠTÍ VOJÁCI</i>	31
3. 3. LIDSKÁ PRÁVA	32
3.3.1 <i>ÚŘAD VYSOKÉHO KOMISAŘE PRO LIDSKÁ PRÁVA</i>	33
3.3.2 <i>LIDSKÁ PRÁVA A TERORISMUS</i>	35
3. 4. MEZINÁRODNÍ PRÁVO	37
3.5 HUMANITÁRNÍ OTÁZKY	38
3.5.1 <i>ÚŘAD PRO KOORDINACI HUMANITÁRNÍCH ZÁLEŽITOSTÍ, MEZINÁRODNÍ STRATEGIE PRO OMEZOVÁNÍ KATASTROF</i>	39
3.5.2 <i>ÚŘAD VYSOKÉHO KOMISAŘE OSN PRO UPRCHLÍKY</i>	41
3.5.3 <i>UPRCHLÍCI A UNHCR</i>	42
4 DĚTSKÁ PRÁVA, UNICEF	45
4.1 ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE.....	45
4.2 VÝBOR PRO PRÁVA DÍTĚTE	49
4.3 UNICEF	50
ZÁVĚR:	52
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:.....	54
LITERÁRNÍ ZDROJE:.....	54
ELEKTRONICKÉ ZDROJE:	56
SEZNAM ZKRATEK:	61

ABSTRAKT

SLEPIČKOVÁ, J. *OSN a její význam v 21 století*, České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií., o. p. s., 2011, 47 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Štěpán Strnad

Klíčová slova: organizace spojených národů, lidská práva, dětská práva, humanitární pomoc

Práce pojednává o Organizaci spojených národů a jejím významu v 21. století. V úvodu popisuje její vznik. Shrnuje také její hlavní otázky, uvádí její základní instituce a stručně analyzuje její hlavní náplň.

Agendy této mezinárodní organizace jsou ve značné míře také zastoupeny v různých programech a fondech, proto se tato práce analyzuje jen její stěžejní činnosti, jako je mezinárodní právo, humanitární otázky, lidská práva, mír a bezpečnost a v neposlední řadě také dětská práva nebo ekonomický a sociální rozvoj.

ABSTRACT

SLEPIČKOVÁ, J. *OSN and its significance in the 21st century*, České Budějovice: University of european and regional studies., o. p. s., 2011, 47 p. The supervisor of the thesis: Mgr. Štěpán Strnad

Key words: the United Nations, human rights, children's rights, humanitarian aid

The thesis deals with the Organisation of United Nations and its role in the 21th century. In the beginning it describes the origin. It also summarises the main questions, introduces the fundamental institutions and briefly analyses the main function of the organisation.

Agendas of this international organisation are greatly represented in different plans and funds and for this reason this bachelor thesis analyses only central activities of this organisation as international law, humanitary questions, peace and safety and not in the least also children's rights or economic and social development.

ÚVOD

Téma Organizace Spojených národů a její význam v 21. století jsem si vybrala, protože ho považuji za aktuální a jsem přesvědčena o obrovské důležitosti této organizace. OSN má totiž zvláštní vůdčí roli jak v otázce globálních rizik, mezinárodních, i lidských právech, omezování katastrof díky jejímu univerzálnímu charakteru, interdisciplinární a multi-sektorovému rozsahu. Řeší jak globální riziko problému, pomáhá a většinou i sama zajišťuje humanitární pomoc, zabývá se sociálním a ekonomickým rozvojem, a také, v neposlední řadě podporuje spolupráci mezi zeměmi, jak rozvojovými tak vyspělými.

Úvodní kapitola popisuje organizaci jako takovou, je popsán její historický vývoj přes Společnost národů, na kterou OSN navázala. Zmínila jsem také největšího proponenta této organizace, který se velkou měrou zasloužil o její zrod. Zároveň jsou popsány její hlavní orgány a zmíněny podstatné agentury, programy a fondy. Další, nejobšáhlejší kapitola celé práce se věnuje oblastem agendy OSN, jako je ekonomický a sociální rozvoj, mír a bezpečnost, lidská práva, mezinárodní právo a také humanitární otázky. Každá z těchto hlavních kapitol je stručně popsána. Vzhledem k tomu, jak je činnost OSN rozšířena, jsem se v podkapitolách věnovala dle vlastního uvážení významným činnostem a jejich popisu.

Tyto konkrétní informace nám pomohou lépe pochopit a orientovat se v OSN, jelikož tuto organizaci zná většina obyvatel, ale zdaleka ne všichni by mohli vysvětlit, jaká je konkrétní náplň její činnosti, nebo proč, jak a kdy vznikla. Je organizací největší svého druhu a nutno říci, že reprezentuje drtivou většinu obyvatel na zemi a tím i jejich zájmy. Nejzajímavější je samozřejmě podstata OSN, a to zabránění dalším válkám, protože poučení se z chyb z minulosti je základem pro vytvoření lepší budoucnosti.

Není třeba uvádět, jak je v dnešní době obtížné vyhovět všem požadavkům. Ať se jedná o rozdělení světa náboženstvím, nebo díky zájmovým či nátlakovým organiza-

cím. V tomto roce slaví tato organizace již 66 let od jejího vzniku a proto je již součástí jak mezinárodních vztahů, tak i mezinárodních politik.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Cílem této práce je tedy co nejjednodušeji a nejstručněji popsat agendu mezinárodní organizace. Práce je členěna do šesti hlavních kapitol, ve kterých se snažím stručně objasnit charakter této nadnárodní organizace.

V této bakalářské práci jsem čerpala především ze zdrojů, jejichž hlavní témata se zabývají lidskou bezpečností, mezinárodními vztahy a mezinárodními politikami. Mezi "nejvíce využívaného autora" každopádně patří Šárka Waisová a také různé internetové portály zabývající se také tématy mezinárodních organizací, politik a lidské bezpečnosti. Jak již bylo řečeno v úvodu, toto téma jsem si vybrala právě proto, že mne velmi oslovilo a cítila jsem potřebu analyzovat takovou organizaci, být znalá jejich institucí, pravomocí a hlavními otázkami, které řeší. Bohužel jen o organizaci Spojených národů jako takové, neexistuje žádný český literární zdroj, proto bylo čerpáno ze zdrojů různých, což doufám jen dodalo na objektivnosti této práce.

Mezi základní cíle této organizace totiž patří udržování světového míru a bezpečnosti, udržování přátelských vztahů mezi národy a podpora hospodářského, kulturního rozvoje a humanitární spolupráce což považuji v dnešní době za témata aktuální a veledůležitá pro každého obyvatele jak z civilizovaného světa, tak i z rozvojových zemí.

V úvodní kapitole popisují samotnou organizaci, její historii, samotný vývoj a také uvádím její hlavní instituce. Další kapitola je zaměřena na samotné agendy organizace. Tato kapitola je nejobsáhlejší, jelikož každá z agend je natolik obsáhlá a rozšířená že jsem musela vybrat dle vlastního uvážení ty nejpodstatnější podkapitoly, jako je například rozvojový program či lidská práva nebo terorismus.

Poslední kapitola je pouze o dětských právech a fondu pro práva dětí UNICEF. Zakončuju tím svou bakalářskou práci, protože budoucnost nás všech je v našich dětech a ochranou jejich práv a svobod považuji za základ života ve společnosti.

2 ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ

2.1 HISTORIE A VÝVOJ ORGANIZACE V PRŮBĚHU 20 STOLETÍ

2. 1. 1 SPOLEČENSTVÍ NÁRODŮ, NEJVĚTŠÍ PROPONENT BEZPEČNOSTNÍ ORGANIZACE

Organizace spojených národů, tedy OSN, navázala na činnost předcházející organizace Společenství národů, což byla mezinárodní organizace založená po ukončení 1. světové války. K jejímu faktickému vytvoření došlo 28. 6. 1919 podepsáním Versailleské mírové smlouvy. Úkolem tehdejšího společenství bylo udržení světového míru, demilitarizace a prevence před dalšími válečnými konflikty pomocí zásad kolektivní bezpečnosti a diplomatického vyjednávání. Byla tedy založena jako mírová organizace, která měla zajistit prostřednictvím svých členů mír na planetě a předejít konfliktům podobným těm z počátku 20. století.¹

Zakládajícími zeměmi i iniciátory byly vítězné státy Dohody: Spojené království, Francie a spojenci. Původními členy z 1919 bylo 26 států, čtyři britská dominia a britská Indie (v rámci Commonwealthu). Sídlem byla zvolena švýcarská Ženeva a mezinárodní smírčí soud byl ustanoven v Haagu.²

Jedním z hlavních iniciátorů byl tehdy Woodrow Wilson, americký prezident, který 8. ledna 1918 ohlásil svých slavných „čtrnáct bodů“ jakožto směrnici pro progresivní mír. Budoucí mír, prohlásil prezident na slavnostním zasedání Kongresu, musí spočívat na principech otevřené diplomacie, volného světového obchodu, všeobecného odzbrojení a vytyčení hranic v souladu s národnostní mapou. Jako nejdůležitější garanci

---

¹ BROŽA, M. *Fakta a čísla OSN: základní údaje o Organizaci spojených národů*. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2005, s. 2-3

² tamtéž

míru uvedl v bodě číslo 14 vytvoření Společnosti národů. Založil se především o vypracování Charty Společnosti národů, to se zdařilo již během prvních týdnů konference, důmyslný systém arbitrážních řízení měl zabránit propuknutí vojenských konfliktů. 28. června 1919 se podařilo donutit Německou vládu k podpisu versailleské smlouvy pouze mohutným nátlakem. Selhala však snaha učinit Německo a nové Rusko loajálními spoluvůrci nového mírového uspořádání.

Senát versailleskou smlouvu ve dvou hlasováních 19. listopadu 1919 a 19. března 1920 zamítl a tak USA přestaly být garanční mocností versailleského míru a Společnosti národů. Wilsonův příspěvek k obsahu smlouvy však nebyl promarněn, neboť ta po ratifikaci ostatními smluvními stranami vstoupila v nezměněné podobě v platnost i bez USA. A tak, i přes jeho zdánlivý neúspěch urazily Spojené státy díky jeho politickým výkonům podstatný kus na své cestě za modernitou a otevřeností vůči světu.³

Základní dokument organizace byl Pakt společnosti národů, který nabyl platnosti v roce 1920. Členské země se v něm zavazovaly k dodržování pravidel mezinárodní spolupráce a bezpečnosti, respektování mezinárodního práva a dalších závazků učiněných v rámci Společenství národů.⁴ Počet členských států se od dvacátých let značně změnil. Německo se například stalo v roce 1926 členem, ale už v roce 1933 vystoupilo, díky jeho fašistickým postojům. Sovětský svaz byl přijat v roce 1934 a jako jediná členská země byl vyloučen roku 1939, díky bolševické politice, která v zemi vládla. Japonsko vystoupilo v roce 1933 a v roce 1937 Itálie, díky jejich sympatiím k německé politice.

Společenství národů (SN) však nebylo schopno důrazně prosadit své cíle, i přes značný vliv Francie, Británie, její činnost byla neefektivní proti agresivním krokům fašistické vlády v Itálii a nacistům v Německu, také díky tomu, že významnější vliv na chod a rozhodování organizace postrádaly menší členské státy, což způsobovalo mezi

---

³ JÜRGEN HEIDEKING, CHRISTOR, MAUCH. *Američtí prezidenti 42 portrétů*. PRAHA: 2008. s. 331-339

⁴ WAISOVÁ, Š., *Mezinárodní organizace a režimy*. PLZEŇ: A. Čeněk, 2008. s. 105

nimi napětí. Společenství národů i přes své snahy nebylo schopno zabránit počátku druhé světové války.

2.2 ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ

Od dubna do června roku 1945 v San Francisku probíhala zakládající konference nové organizace, která vyvrcholila podpisem zakládající listiny – Charty OSN.

Chartu, která vstoupila v platnost v říjnu 1945 podepsalo 50 států. Polsko přistoupilo jako zakládající 51. stát později.⁵

Ústřední myšlenkou nové organizace bylo zabezpečení nenásilného řešení konfliktů mezi členskými státy a zajištění politické i ekonomické stability mezinárodního systému. K dnešnímu dni má OSN 192 členských států, které se zaměřují hlavně na vojenské, humanitární a také politické funkce. Nápomocni jí k tomu jsou jak její podřízená tělesa, programy a fondy, specializované agentury a oddělení a úřady jako je například Světová zdravotnická organizace, Fond OSN pro děti – UNICEF, Světová banka, Světový potravinový program, Mezinárodní organizace práce – ILO.⁶

O Organizaci spojených národů se dnes hovoří spíše jako o „rodině OSN“, neboť v současné době je tvořena rozvětvenou sítí spolupracujících orgánů, režimů či programů. Je potřeba zmínit důvody, okolnosti a předcházející smlouvy, které vedly k založení takto rozsáhlé mezinárodní organizace. Za nejdůležitější lze jistě považovat Atlantickou chartu, na kterou později navázal Pakt OSN. Atlantická charta je deklarace o principech poválečného uspořádání světa, kterou společně vydali prezident USA F. D. Roosevelt a ministerský předseda W. Churchill dne 14. 8. 1941.

Dokument byl především výrazem snahy neuznat jakékoliv válečné územní zisky, uvolnit obchodní omezení a podpořit politické svobody národů. Dalším významným dokumentem je zajisté Deklarace spojených národů, což bylo programové prohláše-

---

⁵ WAISOVÁ.Š., *Atlas mezinárodní vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. PLZEŇ: A. Čeněk, 2007. s. 140

⁶ *United Nations: Členské státy OSN*: [online]. 2010 [cit. 2010-02-07]. Dostupné na: WWW:< <http://www.un.org/en/members/growth/shtml>.>

ní států protifašistické koalice, která se začala vytvářet pro přepadení SSSR hitlerovským Německem a jeho spojenci v roce 1941. Základní význam pro utváření protifašistické koalice měla prohlášení vlád Velké Británie, USA a dalších 22 států z 22 a 23. června 1941 o pomoci SSSR ve válce proti fašistickému Německu. Protifašistická koalice SSSR, USA a Velké Británie se stala jádrem širší koalice, stvrzené ve Washingtonu 1. 1. 1942 vyhlášením Deklarace. Deklarací se 26 států zavázalo k vzájemné pomoci a ke společnému boji s agresory.

Přes politické diference a rozdílná společenská zřízení se podařilo protifašistické koalici zajistit jednotné stanovisko k vedení války, vzájemné hospodářské i vojenské podpoře a dosáhnout dohody o bezpodmínečné kapitulaci Německa a Japonska a o vytvoření OSN.⁷ Na vzniku OSN se dohodli hlavní představitelé tří hlavních mocností protifašistické koalice na jaltské konferenci, která se konala 4. – 11. 2. 1945. Tam také došlo k dohodě o koordinaci plánů a lhůt vojenských operací spojenců v závěrečné fázi války. Jaltská konference se soustředila na pět okruhů otázek týkajících se uspořádání poměrů v poválečném světě.

V osvobozené Evropě se mělo postupovat podle zásad Atlantické charty a pro spojení Německa měla rada ministrů zahraničních věcí čtyř velmocí (SSSR, USA, Velké Británie, Francie) připravit mírové smlouvy.

Účastníci jaltské konference se usnesli svolat na 25. 4. 1945 ustavující konferenci OSN, kde se zavázali zachovat vzájemnou jednotu cílů a jednání v době míru.

Spojené státy americké jako hlavní účastníci v demokratickém světě se nechtěly nechat zahanbit, proto se také začaly angažovat ve státech, kde měly své politické, ekonomické či jiné záměry.

2.2.1 STRUKTURA OSN: HLAVNÍ ORGÁNY A SPECIALIZOVANÉ AGENTURY

Základní institucionální struktura a cíle OSN jsou stanoveny v Chartě. Součástí systému OSN jsou hlavní orgány (Valné shromáždění, Rada bezpečnosti, Sekretariát

---

⁷ *Internetové encyklopedie Co je co* [online]. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupné na WWW: <http://www.cojeco/index.php?detail=2&id_desc=77061&title=protifa%9isstickE%20koalice>

v čele s generálním tajemníkem, Ekonomická a sociální rada, Poručenská rada a Mezinárodní soudní dvůr), specializované agentury (např. Mezinárodní organizace práce, Světová zdravotnická organizace, UNESCO, skupina Světové banky) a programy a fondy (UNDP, UNHCR, UNCTAD, UNICEF).⁸

VALNÉ SHROMÁŽDĚNÍ

Valné Shromáždění se skládá ze zástupců všech členských států. Každý stát, bez ohledu na svou velikost, počet obyvatel a ekonomickou sílu, disponuje při hlasování jedním hlasem. Každá národní skupina může mít ve Valném shromáždění maximálně pět diplomatů, jedná o všech otázkách a oblastech, které stanovuje Charta OSN a které neprojednává Rada bezpečnosti.⁹

Usnáší se ve formě rezolucí, které nemají právně závazný charakter, a nejsou tedy vynutitelné. Setkává se na řádném zasedání jednou ročně na začátku září. Mimo řádné zasedání se během roku koná řada zvláštních zasedání, která mohou být svolána na zvláštní žádost Rady bezpečnosti, většiny členských států či jednoho členu za předpokladu, že s tím většina ostatních států souhlasí. Většina otázek, jimiž se zabývá Valné shromáždění, je projednávána v šesti hlavních výborech, kterými jsou Výbor pro odzbrojení a mezinárodní bezpečnost, hospodářský a finanční výbor, sociální, humanitární a kulturní výbor, zvláštní výbor pro politické otázky a otázky dekolonizace, administrativní a rozpočtový výbor a právní výbor. Může činit doporučení v záležitostech týkajících se principů spolupráce a otázek odzbrojení a kontroly zbrojení.¹⁰

K jeho úkolům dále patří volba generálního tajemníka, volba členů ECOSOC a nestálých členů Rady bezpečnosti a schvalování rozpočtu OSN, který je její velký problém, respektive struktura financování a vymahatelnost vyměřených příspěvků. Například v roce 2003 činily nedoplatky do rozpočtu OSN téměř půl miliardy dolarů.¹¹ To následně samozřejmě ovlivňuje rychlost schvalování rozvojových programů a iniciativ. Obecně takovýto podfinancovaný rozpočet podkopává úlohu OSN, což vytváří proble-

---

⁸ *United Nations: Fondy a programy* [online]. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.org.un/en>>

⁹ *tamtéž*

¹⁰ *United Nations: Organizační struktura:* [online]. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.un/org/en/ga>>

¹¹ *Rozpočet OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2005. [cit. 6. srpna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/o-70-osn/?i=204>>.

matickou situaci na mezinárodním diplomatickém poli. Rozpočet schvaluje vždy na dvouleté období. Jako oficiální jazyk Valného shromáždění, Rady bezpečnosti a Ekonomické a sociální rady byla později doplněna arabština, oficiálními jazyky jsou angličtina, francouzština, čínština, španělština a ruština.¹²

RADA BEZPEČNOSTI

Podle charty OSN odpovídá Rada bezpečnosti za udržování světového míru a mezinárodní bezpečnosti. Zabývá se především konflikty a konfliktními situacemi, které by mohly vést k mezinárodnímu či regionálnímu napětí a k vypuknutí násilí.

Určuje také, zda v konkrétní situaci došlo k ohrožení míru či aktu agrese, doporučuje opatření, která by měla zajistit udržení míru či usnadnit dohodu mezi stranami sporu.¹³ Je jediným orgánem OSN, který má pravomoc využít ustanovení kapitoly VII Charty OSN o akcích při ohrožení míru, porušení míru a činech útočných. Může tak rozhodnout o vynucení míru, o uvalení sankcí či embarga, o přerušení diplomatických styků a o použití síly. Rada bezpečnosti může také rozhodnout o vyslání jednotek na podporu udržení míru, může konat šetření o každém sporu činit doporučení protivníkům atd.¹⁴

V současné době má 15 členů, 5 stálých a 10 nestálých členů. Charta OSN určuje jako stálé členy Čínu, Francii, Rusko, Spojené státy americké a Velkou Británii. Nestálí členové jsou voleni Valným shromážděním podle regionálního klíče na období dvou let. Právním veta disponuje pět stálých členů, které mohou použít při rozhodování o všech projednávaných otázkách mimo procedurálních pravidel, jimiž se řídí Rada bezpečnosti. V otázkách udržení světového míru a porušení mezinárodní bezpečnosti Rada bezpečnosti rozhoduje většinou devíti hlasů.

Její členové se mohou zdržet hlasování, což umožňuje dosáhnout rozhodnutí i v situaci rozdílných názorů stálých členů. Dle kapitoly VII je také zmocněna zřizovat mezinárodní trestní tribunály, jejichž cílem je stíhat osoby, které vážně porušily meziná-

---

¹² *Organizace spojených národů* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 17.7.2007 [cit. 2010-03-25]. Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/1109>>

¹³ *United Nations: Home* [online]. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/Docs/sc>>

¹⁴ WAISOVÁ, Š., KUČERA, V., *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. PRAHA: A. Portál, 2007. 206 s. s.125

rodní humanitární právo. Dosud zřídila dva takové tribunály – v roce 1993 Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii a v roce 1994 Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu.¹⁵

Hlavním cílem je potrestat osoby zodpovědné za rozsáhlé násilí, vraždy a genocidu, dosáhnout spravedlnosti pro oběti násilí a v neposlední řadě podpořit proces národního usmíření a udržení míru v regionu. Aby mohla Rada bezpečnosti plánovat a řídit operace k vynucení míru, byl v jejím rámci zřízen Vojenský štábní výbor, který jí radí a pomáhá ve vojenských otázkách. Zřizuje také ke konkrétním rozhodnutím o uvalení sankcí, takzvané sankční výbory. Tyto výbory kontrolují plnění a dodržování sankčního režimu, který byl na konkrétní zemi uvalen.¹⁶

SEKRETARIÁT V ČELE S GENERÁLNÍM TAJEMNÍKEM

Sekretariát je podřízeným správním aparátem generálního tajemníka. Aparát je tvořen politickými a odbornými odděleními, sekretariátem pomocných organizací a konferencí a oddělením všeobecných služeb. Je zodpovědný za výkon, koordinaci a řízení rozhodnutí jednotlivých orgánů a agentur OSN, za řízení a správu mírových operací, za zprostředkovatelskou činnost v mezinárodních sporech, za výzkum sociálních a ekonomických trendů, za organizace mezinárodních konferencí, za oficiální styk s médii.

Mezi jeho klíčové součásti, které mají vliv na řešení konfliktů v mezinárodních vztazích, patří Úřad pro právní otázky, Odbor pro politické otázky, Odbor pro otázky odzbrojení, Odbor pro mírové operace, Odbor pro ekonomické a sociální otázky, Odbor veřejných informací a Úřad bezpečnostního koordinátora a regionální komise. Při řešení konfliktů v mezinárodních vztazích hrají mimořádnou roli jak jednotlivé odbory a úřady, tak generální tajemník OSN.

Generální tajemník OSN se jako nejvyšší správní úředník podílí na jednání a činnosti všech hlavních orgánů OSN kromě činnosti Mezinárodního soudního dvora. Radě bezpečnosti může předkládat návrhy a zprávy ve všech otázkách, které dle jeho

---

¹⁵United Nations:Home [online]. 2010 [cit. 2011-01-21]. Dostupné na WWW:< <http://www.un.org/about/background.sthtm>.>

¹⁶ WAISOVÁ.Š., *Atlas mezinárodní vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. 1.vyd. PLZEŇ: A. Čeněk, 2007. 158 s. s. 122

názoru ohrožují světový mír a mezinárodní bezpečnost. Díky své osobní nezávislosti, nestrannosti, bezúhonnosti, důvěryhodnosti a prestiži vystupuje v mezinárodních spe-
rech jako zprostředkovatel, nebo poskytuje tzv. dobré služby. Každý rok podává zprávu
o práci OSN a určuje základní linie aktivit organizace. Předsedá také Správnímu výboru
pro koordinace (společné zasedání vedoucích fondů, programů a speciálních agentur
OSN) a koordinuje spolupráci a řízení témat v systému OSN.

Jedním z hlavních aktérů při prevenci násilného vyhrocení je ve spolupráci
s generálním tajemníkem Úřad pro politické otázky. Vedoucí odboru je zároveň zástup-
cem generálního tajemníka pro politické otázky a může ho zastupovat v procesu míro-
vého urovnání sporů. V rámci DPA ustavuje generální tajemník zvláštní zástupce či
zvláštní vyslance pro konkrétní otázky. Úkolem Úřadu pro politické otázky je monito-
rování a analýza politického vývoje v členských státech OSN a identifikace potenciál-
ních či aktuálních konfliktů.¹⁷

Generální tajemník také předkládá rozpočet, který poté posuzuje Poradní výbor
pro administrativní a rozpočtové otázky. Tento výbor je tvořen šestnácti odborníky,
kteří jsou navrhováni vládami svých zemí a voleni Valným Shromážděním. Práci ve
výboru ale vykonávají sami za sebe na základě své odbornosti, nikoliv jménem svých
vlád.¹⁸

EKONOMICKÁ A SOCIÁLNÍ RADA

Činnost OSN výrazně ovlivnila mnoho hospodářských a sociálních změn
v posledních padesáti letech. Série mezinárodních dekád OSN pro rozvoj, vyhláškova-
ných postupně od začátku šedesátých let, vedla ke stanovení cílů a vyzdvihování růz-
ných problémů v oblasti rozvoje a mezinárodního společenství, musí dospět ke snížení
rozdílů mezi průmyslově vyspělými a rozvojovými zeměmi. Během posledních dvaceti

---

¹⁷ *Organizační struktura: sekretariát* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2010. [cit. 17-03-2010]. Dostupné na WWW:<<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=192>>

¹⁸ ZRUCKÁ, D. *Vnitřní chod OSN* [online]. Praha: AMO pro Pražský model OSN – XIV. Ročník (2008/2009), 2009. [cit. 6. 8. 2010]. Dostupné na WWW:<http://www.amo.cz.uvirt9.active24.cz/soubory/student-summit/model-osn/14-rocnik/GA/XIV_BGR_V.pdf>

let uspořádala OSN řadu mezinárodních konferencí, které se staly základem pro formulování a prosazování klíčových cílů rozvoje.¹⁹

Vznikla proto potřeba zahrnout do těchto programů i otázky postavení žen, práva lidská a trvala udržitelný rozvoj nebo ochranu životního prostředí.

Valná většina zdrojů OSN proudí právě na podporu sociálního a ekonomického rozvoje. Protože základním předpokladem trvalého míru a bezpečnosti je solidní úroveň všech lidí, proto má činnost OSN zásadní vliv na život milionů lidí na celém světě.²⁰

Ekonomická a sociální rada (ECOSOC) se skládá z Rady 54 členských vlád volených na tříleté období Valným shromážděním, ze všech členů OSN. Jejím hlavním úkolem je vést a koordinovat činnost v oblasti lidských práv. Její činnost vychází ze širšího pojetí bezpečnosti, které vnímá jako závažné příčiny konfliktů i ekonomické, sociální a kulturní hrozby. Předpokládá totiž závislost úrovně rozvoje na pravděpodobnosti vypuknutí konfliktu. Zvyšování ekonomické úrovně v nejchudších oblastech má tedy snižovat riziko vypuknutí násilného konfliktu.²¹

ECOSOC může ke zmíněným tematickým oblastem přijímat nezávazná doporučení, a to jak pro Valné shromáždění, tak i pro specializované agentury. Koordinuje činnost 14 specializovaných agentur. Jeho běžná činnost probíhá v jeho přidružených a pomocných orgánech – v devíti výkonných komisích, v pěti stálých výborech a v řadě expertních orgánů v oblasti plánování rozvoje, správě přírodních zdrojů apod.

Velmi výraznou úlohu hraje ve vztahu k mezinárodním, regionálním i lokálním nevládním organizacím. Může udělovat tzv. konzultativní status, který nevládním organizacím umožňuje spolupracovat v rámci systému OSN. Mezi další partnery v oblasti

---

¹⁹ WAISOVÁ, Š, *Mezinárodní organizace a režimy*. 1. vyd. PLZEŇ: A, Čeněk, 2008. 255s. str. 201

²⁰ *United Nations: ECOSOC* [online]. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/en/ecosoc>>

²¹ PONCAROVÁ, Jana. Přispěje realizace druhého rozvojového cíle k tisíciletí k socioekonomickému rozvoji nejchudších zemí světa? [online]. *E-polis.cz*, 5. Duben 2009. [cit. 2010-11-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-polis.cz/nezarazene-clanky/365-prispeje-realizace-druheho-rozvojoveho-cile-k-socioekonomickemu-rozvoji-nejchudsich-zemi-sveta.html>> ISSN 1801-1438

řešení konfliktů, včasného varování a postkonfliktní rekonstrukce oblastí patří mezinárodní finanční instituce – Světová banka a mezinárodní měnový fond.²²

---

²² *United Nations:ECOSOC* [online]. 2010 [cit. 2010-10-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/en/ecosoc/newfunct/amr.shtml>>

MEZINÁRODNÍ SOUDNÍ DVŮR

Součástí systému OSN je od roku 1946 také Mezinárodní soudní dvůr. Jeho statut mu také stanovuje pravidla činnosti, možnosti a povinnosti. Přístup k soudnímu dvoru mají jen státy, které uznávají jeho jurisdikci, není přístupný jednotlivcům ani mezinárodním organizacím. Může řešit spory mezi státy (pokud je o to stranami sporu požádán nebo může vydávat poradní posudky pro hlavní orgány OSN i pro některé specializované agentury systému OSN. Může také požádat mezinárodní organizace o informaci v otázkách vznesených sporů, má možnost pověřit jednotlivce, orgán, úřad, komisi nebo jinou organizaci, aby provedli šetření nebo podali ke konkrétnímu sporu znalecký posudek.²³

Úkolem mezinárodního soudního dvora je tedy rozhodovat spory, které mu státy přeloží. Při dosahování svých rozhodnutí aplikuje mezinárodní úmluvy, mezinárodní obyčej a obecné právní zásady. Vzhledem k tomu, že při složení soudu se dbá na to, aby byly zastoupeny různé světové regiony a různé právní systémy, splňuje aplikace obecných právních zásad princip reprezentativnosti. Od listopadu 2004 vydal Mezinárodní soudní dvůr 25 právních poradních posudků. Např. posudek o zákonnosti izraelské stavby zdi na okupovaných palestinských územích.

PORUČENSKÁ RADA

Poručenská rada byla ustavena Chartou OSN v roce 1945, aby dohlížela na správu jedenácti území, která byla zařazena do tzv. poručenské soustavy. Jejím úkolem bylo zajistit přijetí takových opatření, která připraví tato území na samosprávu nebo samostatnost.

Podle Charty OSN byla Poručenská rada také pověřena zkoumáním a projednáváním zpráv správcovských států o politickém, hospodářském a sociálním vývoji daného území. Současně se zabývala podněty obyvatel těchto území a prováděla speciální ověřovací mise. Do roku 1994 dosáhla všechna svěřenecká území samosprávy nebo nezávislosti, ať již jako nezávislé státy či připojením k některému ze sousedních

---

²³ *Mezinárodní soud spravedlnosti* [online]. 2010 [cit 2010-10-10]. Dostupné na WWW:< <http://www.icj-cij.org/homepage/index.php?lang=en>. >

nezávislých států. Posledním svěřeneckým územím bylo území Tichomořských států (Palau), které se ještě v témže roce staly 185. členským státem OSN. Poručenská rada, složená ze stálých členů Rady bezpečnosti, tak splnila svůj účel a formálně ukončila svou činnost 1. listopadu 1994. Byla upravena její procedurální pravidla a Poručenská rada se bude scházet jen v případech, kdy to bude situace vyžadovat.²⁴

---

²⁴ *Organizační struktura: Poručenská rada* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2010. [cit. 20-03-2010]. Dostupné z WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=188>>

3. OBLASTI AGENDY OSN: ROZVOJ, MÍR A BEZPEČNOST, LIDSKÁ PRÁVA, MEZINÁRODNÍ PRÁVO, HUMANITÁRNÍ OTÁZKY

3.1 EKONOMICKÝ A SOCIÁLNÍ ROZVOJ

3. 1. 1. KONCEPCE OSN, ROZVOJOVÉ CÍLE DESETELETÍ

Mezi základní koncepce OSN patří zajisté preventivní opatření a okamžitá pomoc. Při obnovených konfliktech, finančních škodách a rostoucímu počtu obětí rozvíjí OSN tyto dva základní přístupy. Na straně první se snaží obětem okamžitě pomoci především prostřednictvím operačních orgánů a na straně druhé je snaha o zlepšení preventivních strategií, které by umožnily těmto krizím předcházet.

OSN se tedy snaží pomoc do postižené oblasti dopravit co nejdříve. Úřad vysokého komisaře pro uprchlíky ročně poskytuje pomoc více než dvaceti milionům lidí.²⁵ Minimalizace zranitelnosti je cílem prevence řešení příčin katastrof souvisejících s lidskou činností. Agentury společenství kladou veliký důraz na zavedení systému včasného varování, organizace OSN pro výživu a zemědělství monitoruje hrozící hladomory a světová meteorologická organizace vypracovává předpovědi výskytu tropických cyklonů a nebezpečí sucha.

Rozvojový program OSN pomáhá zase ohroženým zemím vypracovat krizové plány a další opatření zvyšující míru jejich připravenosti. Členské země v roce 2000 přijaly rozsáhlý plán, jehož dílčí cíle mají měřitelnou dosažitelnost. Globální problémy jsou celosvětově považovány otázky uprchlíků, organizovaný zločin a obchod s drogami. OSN hrála klíčovou roli v budování mezinárodního konsenzu o akci pro rozvoj, a dále pokračuje ve formulování nových cílů rozvojové strategie.

Systém OSN funguje mnoha různými způsoby na podporu a hospodářských a sociálních cílů. Agentury každodenně poskytují technickou i další formy praktické pomoci zemím na celém světě. Úzkou koordinaci mezi OSN a specializovanými agenturami prostřednictvím systému OSN zajišťuje díky představitelům rady pro koordinaci –

---

²⁵ *United Nation: O Rozvoji* [online]. 2010 [cit. 2010-11-01]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/en/development/other/overview.shtml> .>

CEB, zahrnující generálního tajemníka, vedoucí specializovaných fondů, agentur a programů. Programy a fondy OSN spolupracují na základě zmocnění Valného shromáždění a Hospodářské a sociální rady. OSN pro rozvoj skupiny, zahrnující OSN v operačních programech a fondech, a tím zvyšuje celkovou spolupráci. Rozvojové cíle tisíciletí (MDG) mají tedy dopad na nejzákladnější a intimní aspekty života lidí ve všech částech světa.

Na Summitu tisíciletí se proto všechny členské státy OSN zavázaly do roku 2015 splnit tyto cíle:

- snížit chudobu a sociální vyloučení,
- snížit dětskou úmrtnost,
- zlepšit zdraví matek,
- boj s HIV/AIDS, malárií a dalšími nemocemi,
- prosazovat rovnost mužů a žen, a poskytovat ženám více možností prosadit se ve společnosti,
- dosáhnout univerzálního primárního vzdělávání,
- zajistit environmentální udržitelnost,
- vybudovat globální partnerství pro rozvoj,
- udržovat mezinárodní mír a bezpečnost²⁶

3.1.2 ROZVOJOVÉ PROGRAMY OSN

Rozvojový program OSN – UNDP je největší poskytovatelem dotací pro udržitelný rozvoj lidských zdrojů na celém světě, je aktivně zapojen do dosažení rozvojových cílů tisíciletí. Do rozvojového programu je zapojeno mnoho fondů, programů i organizací. Mezi zásadní lze zajisté počítat UNICEF- dětský fond, který je vedoucí organizací OSN pro dlouhodobé přežití, ochrany a rozvoje dětí, Světový potravinový program – WFP, který je největší mezinárodní potravinovou pomocí pro nouzovou pomoc a rozvoj.

---

²⁶ *Rozvojové cíle tisíciletí: Cíle OSN do roku 2015* [online]. Praha: Wikipedie, 2010. [29. červenec 2010]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Organizace_spojen%C3%BDch_n%C3%A1rod%C5%AF#Rozvoj.C3.A9_c.C3.ADle_tis.C3.ADcilet.C3.AD>

Populační fond OSN – UNFPA je největším mezinárodním poskytovatelem pomoci obyvatelům. OSN pro životní prostředí – UNEP se snaží podněcovat správným ekologickým postupům všude. Konference OSN o obchodu a rozvoji – UNCTAD podporuje mezinárodní obchod, ale také spolupracuje se Světovou obchodní organizací – WTO.²⁷ Systém OSN je čím dál sdílnější ve svém úsilí o řešení složitých problémů, které jsou napříč organizační oblastí odborných znalostí a úsilí vzdorovat jakékoliv změně samy. Například společný program OSN pro AIDS má osm odborných agentur a programy pro boj s epidemií, které v současné době postihuje přibližně 33 milionů lidí na celém světě. Jen v roce 2007 přibližně 2 miliony lidí zemřelo na AIDS, zatímco 2,7 bylo nakaženo virem HIV.

Do roku 2009 se údajně uvolnilo 15 miliard dolarů ve 140ti zemích na podporu agresivních zásahů proti těmto třem chorobám, které zabijí více než 6 milionů lidí ročně. Společné iniciativy k rozšíření očkování a vývoj nových vakcín získal podporu vedoucích pracovníků, dobročinných nadací, nevládních organizací a vláda, stejně jako UNICEF, WHO a Světové banky. Globální fond životního prostředí uvolnil 3,1 miliardy dolarů fondu spravovaného UNDP, UNEP a Světovou bankou, a tím pomáhá rozvojovým zemím provádět programy ochrany životního prostředí. Systém OSN také úzce spolupracuje s Novým partnerstvím pro rozvoj Afriky – NEPAD, Africkou unií iniciativy, která slouží jako rámec pro mezinárodní podporu rozvoje Afriky.

UNDP – rozvojový program OSN, který pomáhá rozvojovým zemím přilákat a použít pomoc účinně. Výroční zpráva zadaná o lidském rozvoji, zaměřující se na globální diskusi o klíčových otázkách rozvoje, poskytuje nové nástroje pro měření, analýzu a inovačních politických návrhů. UNDP má v každé zemi tuzemského zástupce, který také slouží jako koordinátor rozvojových aktivit v systému OSN. Prostřednictvím této koordinace se snaží zajistit co nejefektivnější využití OSN a mezinárodní zdroje pomoci. Podle UNDP za 94% přírodních pohrom mohou cyklony, záplavy, zemětřesení, lesní požáry a v neposlední řadě také ekologické katastrofy. Každoročně tak pomoc systému OSN využije kolem 6 milionů lidí, což zdaleka není málo proto, aby činnost OSN nebyla potřebná ba dokonce nutná.

---

²⁷ *United Nations: O Rozvoji* [online] 2010 [cit. 2010-01] Dostupné na WWW:<z <http://www.un.org/en/development/other/overview.shtml>>

Zpráva o lidském rozvoji 2010 – 2020 měla hluboký dopad na rozvoj politiky na celém světě. Zpráva z r 2010 navazuje na tradici posunu hranic rozvojové myšlenky. Poprvé od 1990 se ohlíží přísně zpět na posledních několik desítek let a označuje často překvapivé trendy a vzory s významným poučením pro budoucnost. Vyplývá z ní, že neexistuje žádný jednotný předpis pro udržitelný pokrok a že působivě dlouhodobého zisku může být dosaženo i bez důsledného ekonomického růstu. Dvacet let po objevení první zprávy o lidském rozvoji lze tedy oslavit to, čeho již bylo dosaženo. Na druhou stranu musíme být naživu, aby způsoby, jak zlepšit posuzování starých protivenství, uznání a schopnost reagovat na hrozby, ohrožující lidská práva a svobodu.²⁸

3. 2 MÍR A BEZPEČNOST

Jedním z hlavních úkolů OSN je udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Již mnohokrát od svého vzniku pomáhala zabránit navýšení sporů do válečného konfliktu tím, že přesvědčila nepřátelené strany k mírovému řešení pomocí jednání. Pokud ozbrojený konflikt přeci jen propukl, byla na místě, aby pomohla sjednat příměří a mír.

Prostřednictvím rozhodnutí Rady bezpečnosti bylo často z posledních šedesát let ukončeno množství konfliktů a válek. Počátkem 21 století se však objevily nové globální hrozby. Zřetelnou demonstrací nástupu mezinárodního terorismu se staly útoky z 11. září. Tyto události jen zvýšily obavy z šíření jaderných a dalších nekonvenčních zbraní. Systém OSN urychleně jednotlivé organizace mobilizoval, aby proti terorismu v jednotlivých oblastech působil. 28. září 2001 Rada bezpečnosti přijala s příslušnými články Charty OSN rezoluci proti financování terorismu, proti vytváření fondů za účelem jeho podporování a požadující okamžité zmrazení mezinárodních finančních prostředků teroristických skupin.

Letos uběhne šedesát šest let od založení OSN, jejíž hlavním cílem bylo zabránit opakování druhé světové války, tedy udržení světového míru. Válka podobného rozsahu se sice neopakovala, ale to však není zásluhou, nolič systém kolektivní bezpečnosti, založený na OSN, ale systém rovnováhy sil, založený na strategii vzájemně zaru-

---

²⁸ tamtéž.

čeného zničení byl příčinou, že ke třetí světové válce nedošlo. Udržet světový mír se však nepodařilo, dodnes dochází k řadě lokálních válek s velkým počtem obětí. Korejská válka v letech 1950 – 1953 se uskutečnila dokonce s posvěcením rady bezpečnosti. Mezi další obrovský neúspěch patří nezabránění OSN vyvraždění tři čtvrtě milionů příslušníků kmene Tutsiů většinovým kmenem Hutů, ve Rwandě. Dá se tak říci, že bezpečnostní systém OSN dosud příliš dobře nefungoval, ovšem to neznamená, že role OSN při udržování světového míru zcela zbytečná.

Bezpečnostní politika OSN je v podstatě založená na Radě bezpečnosti OSN. Nepříznivý demografický vývoj způsobil, že velikost zemí zastoupených v Radě bezpečnosti OSN je mnohem menší než v roce 1945. Dnes má pět zemí (Velká Británie, Francie, USA, Rusko a Čína) jen asi třetinu světového obyvatelstva, což Radě bezpečnosti ubírá legitimitu jejich rozhodnutí. Z tohoto důvodů je nezbytné Radu bezpečnosti rozšířit o další stálé členy. Je také nutno říci, že Rada bezpečnosti OSN má bohužel jen malé pravomoci zabránit nějakému státu, hlavně nějakému ze svých členů, rozpoutat válku s jiným státem. Příkladem může určitě být i americký útok na Irák, ke kterému došlo i přes nesouhlas Ruska, Francie a Číny.

Proto by silnější a reprezentativnější Rada bezpečnosti, pokud dojde k jejímu rozšíření, zajisté měla ve světě větší váhu než dosud. Bohužel, OSN není výkonnou složkou a stejně jako jiné země, nemá právo přímo narušit celistvost a samostatnost státu či národa jakoukoliv přímou ozbrojenou hrozbou, proto většina jeho rozhodnutí je spíše doporučujícího charakteru. Obtížné nalezení konsenzu v Radě bezpečnosti a politické podmínky bipolární konfrontace, kdy se členové Rady bezpečnosti nebyli schopni dohodnout na použití ustanovení kapitoly VII Charty OSN, vedly k tomu, že se po druhé světové válce v systému OSN vytvořil zvláštní přístup k řešení konfliktů – peacekeeping.

Ačkoli ustanovení o mírových operacích, jako o nástroji řešení konfliktů a udržení míru a mezinárodní bezpečnosti v Chartě OSN chybí, jsou dnes mírové operace pravděpodobně nejdůležitější aktivitou OSN a jejich členů při řešení konfliktů.

3.2.1. SYSTÉM KOLEKTIVNÍ OBRANY

Systém kolektivní obrany zavazuje členy v určitých jasně definovaných případech použít ozbrojené síly proti vnější hrozbě, zejména při napadení členského státu třetím státem. Příkladem systému kolektivní obrany jsou NATO či SEATO. Systém kolektivní bezpečnosti je vytvořen státy, které se dohodnou, že nebudou vzájemné spory řešit s použitím síly a vytvoří v rámci organizace systém nenásilného řešení konfliktů, poruší-li některý z členů toto pravidlo, vystavuje se kolektivní odvetné akci ostatních členů. Příkladem systému kolektivní bezpečnosti jsou OSN, OAS či OBSE.

OSN je však jediným systémem kolektivní bezpečnosti, který disponuje možností použít v určitých jasně definovaných situacích a po splnění určitých kroků daných Chartou OSN nástroje donucení. Po skončení konfliktu Východ-Západ dochází k transformaci a rozšíření agendy některých regionálních ekonomických organizací do oblasti zajištění bezpečnosti a řešení konfliktů. Takovou organizací jsou například ECOWAS či OSN. Zatímco v ekonomické oblasti docházelo a dochází mezi členskými státy ECOWAS k integraci jen pomalu, bezpečnostní spolupráce se od přelomu 70. a 80. let prohlubovala poměrně rychle. V polovině 80. let se ECOWAS stal na základě Freetownského protokolu systémem kolektivní obrany.

V první polovině 90. let se pak členské země vytvořily skupinu ECOMOG (realizoval například mírovou misi v Libérii, Sieře Leoně a v Guineji – Bissau).²⁹ Možným nástrojem zajištění bezpečnosti je vedle členství v organizaci kolektivní obrany také přijetí statutu trvale neutrálního státu. Podmínkou tzv. trvalé neutrality je, že daný stát dodržuje v době války zásadu zdrženlivosti a rovného jednání, tedy se neúčastní válečných akcí a chová se vůči válčícím stranám stejně, neposkytuje válčícím stranám své území a dodržuje zásadu strpění. Trvale neutrální stát se zavazuje k mírovému jednání, tj. válku nevyhlašuje jako první, a dále respektuje zásadu neúčasti. Status trvalé neutrality musí být uznán a respektován ostatními státy.³⁰

---

²⁹ WAISOVÁ.Š., *Atlas mezinárodní vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. PLZEŇ: A. Čeněk, 2007. 158 s. s. 112-114

³⁰ WAISOVÁ.Š., *Atlas mezinárodní vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. PLZEŇ: A. Čeněk, 2007. 158 s. s. 113

Nesmíme zapomínat ani na otázky udržení míru a bezpečnosti. Po druhé světové válce můžeme pozorovat zvyšující se úsilí o prevenci vypuknutí ozbrojeného násilí a tam, kde vypuklo, pomoci při ukončení násilí, řešení konfliktu a postkonfliktní rekonstrukci. V systému OSN došlo například v letech 1990 až 2002 k šestinásobnému zvýšení počtu preventivních diplomatických misí, čtyřnásobnému zvýšení misí na udržení míru, sedminásobnému zvýšení počtu zvláštních preventivních a vyjednávacích aktivit, jako jsou zvláštní vyslanci a pověřenci generálního tajemníka a podobně, jedenáctinásobnému zvýšení počtu vyhlášení ekonomických sankcí a čtyřnásobnému zvýšení počtu peacekeepingových misí.³¹

3.2.2 PEACEKEEPING

Peacekeeping je operace pro udržení míru a také velmi zajímavým fenoménem na poli mezinárodních vztahů i v mezinárodním právu. Není totiž zcela jasné, jaký je skutečný právní základ peacekeepingových vojenských misí.

Charta OSN výslovně umožňuje použít vojenskou sílu jen ve dvou situacích. První je sebeobrana, podle článku 51 Charty má každý stát garantováno právo na použití přiměřené síly, pokud byl napaden ozbrojenou silou, a to až do doby, kdy Rada bezpečnosti, která musí být neprodleně upozorněna, učiní opatření potřebná k udržení mezinárodního míru. Charta však nijak neupřesňuje otázku tzv. preventivní a preemptivní (použití síly proti bezprostředně hrozícímu útoku) sebeobrany.³² Sebeobranná vojenská akce napadeného státu ale není operací OSN, jen je Chartou OSN explicitně posvěcena. O její legálnosti opět rozhoduje Rada bezpečnosti .

Článek 51 Charty rovněž umožňuje napadenému státu zažádat o možnost použít tzv. kolektivní sebeobranu, kdy napadenému státu mohou následně pomoci ostatní státy buď dobrovolně, nebo na základě spojenecké smlouvy. Druhým případem, kdy Charta OSN výslovně umožňuje použití vojenské síly, jsou tzv. opatření s použitím síly. Jde o krajní prostředek řešení konfliktů. K tomuto opatření se přistupuje až po vyčerpání všech nenásilných možností jak konflikt řešit.

---

³¹ WAISOVA, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. 1. vyd. PRAHA: Portál, 2005. 206 s. s. 130

³² WAISOVA, Š. *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. 1. vyd. PRAHA: Portál, 2005. 206 s. s. 136

Zásadní roli při řešení eskalovaného konfliktu hraje Rada bezpečnosti, ona určuje, zda došlo k ohrožení míru, narušení míru či přímo k útočnému činu (podle článku 39) a rozhoduje, k jakým opatřením bude přikročeno. K donucovacím akcím se obvykle přistupuje až poté, co strany sporu odmítnou doporučená opatření k mírovému vyřešení situace.³³ V potaz je určitě potřeba vzít hledisko dobrovolnosti – státy mohou peacekeepingovou misi odmítnout. Z politických důvodů je rovněž velice důležité, že pro vyslání takovéto mise není potřeba určit agresora. Lze tudíž odvodit, že nejde o donucovací akci, což znamená, že by mělo jít o opatření podložené kapitolou VI Charty OSN. Výčet mírových nástrojů, o jejichž použití může být rozhodnuto, je totiž jen demonstrativní.

Vzhledem k faktu, že peacekeepingová mise je stále misí primárně vojenskou, by se mohl peacekeeping považovat za prozatímní opatření podle článku 40 Charty, které Rada bezpečnosti vyzvala daný stát dodržovat, protože to považuje za nutné nebo žádoucí. Obě tyto právní interpretace ale naráží na ten samý logický nedostatek – vůbec první mise (UNEF – United Nations Emergency Force), o které se hovoří jako o skutečně peacekeepingové, totiž byla vytvořena již v roce 1956 na základě doporučení tehdejšího Generálního tajemníka OSN Daga Hammarskjolda z rezoluce Valného shromáždění.³⁴

Samotná OSN se k problematice právního zakotvení postavila čelem až v roce 1962, kdy Mezinárodní soudní dvůr došel k závěru, že ze článku 24 Charty je sice zdůrazněna jednoznačně primární role Rady bezpečnosti v otázce udržování mezinárodního míru, avšak nikde není uvedeno, že jde o roli výlučnou. Valnému shromáždění a Generálnímu tajemníkovi bylo v podstatě tedy povoleno podílet se na řešení bezpečnostních otázek, a to formou pravomoci doporučovat vyslání peacekeepingové operace.³⁵ S výjimkou nejstarších případů rozhodovala a stále rozhoduje o výzvě k peacekeepingu Rada bezpečnosti.

---

³³ WAISOVÁ, Š., *Atlas mezinárodní vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. PLZEŇ: A. Čeněk, 2007. 158 s. s. 92

³⁴ *United Nations: About Peacekeeping* [online]. 2010 [cit. 2010- 11- 11]. Dostupné na WWW: < <http://www.un.org/en/peacekeeping.html> >

³⁵ BENEŠ, Roman. *Systém ochrany lidských práv na základě Paktů z roku 1966* [online]. *E-polis.cz*, 24. Březen 2005. [cit.2010-11-01]. Dostupné z WWW: <http://e-polis.cz/pravo/54-system-ochrany-lidskych-prav-na-zaklade-paktu-z-roku-1966.html>. ISSN 1801-1438

K legitimizaci peacekeepingu značně pomohl i jeho charakter dobrovolnosti. Pokud stát s vysláním peacekeepingové mise na jeho území souhlasí, nemá ani obvykle zablokovaná Rada bezpečnosti problém s jejím schválením. Problémem ale zůstává efektivnost mise samotné – vojenské jednotky působící pouze v rámci peacekeepingu sice mohou disponovat zbraněmi, avšak použít je mohou jen v případě vlastní sebeobran-y nebo při hrozbě narušení mírového řešení konfliktu. Jejím hlavním úkolem je zajistit alespoň minimální konsensus mezi stranami konfliktu, tj. zabránit jejich ozbrojenému střetu a tím umožnit a připravit prostor pro mírové řešení.³⁶

Protože však (hlavně díky neochotě Rady bezpečnosti vyslat donucovací misi) byly vysílány i tam, kde již byl ozbrojený konflikt v plném proudu nebo byl jejich mandát zkrátka nedostatečný pro udržení míru, často peacekeeping spíše bránil vyhoře-ní konfliktu, dosažení mrtvého bodu, kdy jsou obě strany již příliš vyčerpány, aby v násilném konfliktu pokračovaly. Peacekeepingové mise z 90. let byly až katastrofálně neúspěšné, na příkladech Somálska a Rwandy (mise UNOSOM a UNAMIR) se ukázal špatný odhad vážnosti situace a malé kontingenty vojáků se slabým mandátem neměly šanci zabránit etnickým čistkám a samy se dostaly do značného ohrožení. Avšak nejmarkantněji se neefektivnost strategie peacekeepingu projevila na území bývalé Ju-goslávie. Během nepokojů a ozbrojených střetů byla nasazena mise UNPROFOR, která ale bohužel nebyla příliš efektivní. Nedokázala zabránit např. masakrům ve Srebrenici a Gorale a možná také do značné míry zapříčinila rozšíření konfliktu do Makedonie.³⁷

Řízení peacekeepingových misí přísluší oficiálně Generálnímu tajemní-kovi OSN, ale realita ukazuje, že pro provedení operace jsou často zmocňovány tzv. oblastní dohody vhodné pro provedení oblastních akcí. Oblastním dohodám se věnuje kapitola VIII Charty OSN. Problémem je, že podmínkou pro považování regionální bezpečnostní organizace za oblastní dohodu jejich vlastní označení za oblastní dohodu v jejich stanovách. Toto však mnohé organizace, které pro OSN již někdy zmocnila pro provedení peacekeepingové mise, nesplňují. Přes všechny zmíněné nedostatky je potře-

---

³⁶ PTÁČNÍK, Jan. *Mírové operace OSN a jejich právní zakotvení* [online]. *E-polis.cz*, 25. Únor 2010. [cit. 2010-11-01]. Dostupné z WWW: <http://www.e-polis.cz/mezinarodni-bezpecnost/450-mirove-operace-osn-a-jejich-pravni-akoteni.html>. ISSN 1801-1438

³⁷ NAXERA, Norbert. *Bezpečnostní politika OSN* [online]. *E-polis.cz*, 22. DUBEN 2005. [cit. 2010-11-01]. Dostupné z WWW: <http://www.e-polis.cz/mezinarodni-vztahy/84-vezpecnostni-politika-osn.html>. ISSN 1801-1438

ba připustit, že právní vynalézavost při snaze obejít soupeření velmocí zachránila velké množství lidských životů.³⁸

První iniciativy, které se staly základem mírových misí, se v agendě OSN objevují již od poloviny 40. let 20. století: v roce 1947 vznikl pod vlivem občanské války v Řecku Zvláštní výbor OSN na Balkáně (UNSCOB), v roce 1948 Organizace OSN pro dohled nad příměřím v arabsko-izraelském konfliktu (UNTSO) komise OSN pro Indii a Pákistán (UNCIP), která byla v roce 1949 transformována na Skupinu vojenských pozorovatelů OSN v Indii a Pákistánu (UNMOGIP).³⁹

První misí, kterou můžeme plně kvalifikovat jako misi peacekeepingovou, je mise UNEF I, která byla vytvořena během Suezské krize. I na základě zkušeností s misí UNEF I a dalšími mírovými misemi byly na přelomu 50. a 60. let definovány principy, jimiž se měly budoucí mírové operace řídit: Mise jsou vysílány se souhlasem stran konfliktu, nepoužívají sílu k prosazení mandátu a jsou sestavovány z vojáků menších zemí, které dobrovolně nabídnou své ozbrojené síly, neurčují, kdo je agresor a jsou nestranné vůči všem stranám konfliktu a v neposlední řadě, že řízení a kontrola je svěřena generálnímu tajemníkovi.⁴⁰

Současné mírové mise vykonávají komplex úkolů, který sahá od monitorování příměří, oddělení bojujících stran, pomoci při hledání přijatelného řešení konfliktu až k obnově infrastruktury státu, ekonomického i politického systému.⁴¹ Od roku 1948 realizovala OSN celkem 64 mírových operací po celém světě. Narodily se v době, kdy studená válka soupeří s Radou bezpečnosti, která je paralyzuje. Tehdy se mise sestavovali z vojenských pozorovatelů a lehce vyzbrojených vojáků, jejich role tedy byla hlavně v podpoře příměří.⁴²

---

³⁸ *United Nations: Peacekeeping* [online]. 2010 [cit. 2011-01-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/html>>

⁴⁰ *United Nations: Peacekeeping* [online]. 2010 [cit. 2010-11-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/en/peacekeeping/currentops.shtml/fatrika>>

⁴¹ *United Nations: Peacekeeping* [online]. 2010 [cit. 2010-10-08]. Dostupný na WWW: <<http://un.org/en/peacekeeping.html>>

⁴² WAISOVÁ, Š., *Současné otázky mezinárodní bezpečnosti*. DOBRÁ VODA: A. Čeněk, 2003. 143 s. str. 22

Armáda však zůstala páteří většiny mírových operací, avšak nyní se jich zúčastňují i správci, ekonomové, policisté, humanitární pracovníci.⁴³ OSN působí energicky, aby posílila schopnost spravovat a udržovat mír v terénu a tím tak přispívat k její možné nejdůležitější funkci a tou je zachování mezinárodního míru a bezpečnosti. V současné době působí stabilizační mise v Demokratické republice Kongo (MONUSCO), mise OSN ve Středoafričské republice a Čadu (MINURCAT), mise spojených národů v Súdánu (UNMIS) nebo hybridní operace OSN v Dáfúru (UNAMIP), pro Evropu jsou mírové operace zastoupeny například prozatímní správou OSN v Kosovu (UNMIK), od roku 1948 probíhá mise UNTSO na Blízkém východě a od roku 1999 v Sierra Leoně mise UNAMSIL.⁴⁴

3.2.3 VNITROSTÁTNÍ KONFLIKTY, DĚTŠTÍ VOJÁCI

Dalším častým typem ozbrojeného konfliktu jsou vnitrostátní konflikty, konkrétně etnické násilí a občanské války. Ačkoli je počet vnitrostátních ozbrojených konfliktů stále relativně vysoký, nejrůznější výzkumy OSN a dalších organizací, výzkumných ústavů a univerzit ukazují, že ve srovnání s obdobím před rokem 1989 počet obětí ozbrojených konfliktů poklesl. Za příčiny tohoto stavu jsou považovány změna charakteru konfliktů, změna ve strategii vedení boje. Současné války probíhají především v chudých zemích, jejichž armády jsou jen slabě vyzbrojené a chybí jim dobrý výcvik. V těchto konfliktech dochází k rozsáhlému porušování lidských práv.⁴⁵

Proměna charakteru konfliktů souvisí s proměnou vedení boje. Strany konfliktu nově spoléhají na využití dětských vojáků, paramilitárních skupin či soukromých bezpečnostních firem. Začlenění dětí do vedení války je relativně novým fenoménem, který se ve větší míře objevuje od sedmdesátých let dvacátého století. Dětské vojáky dnes bojují přibližně v 75 % konfliktů (odhady říkají, že se jedná asi o 300 tisíc dětí).

---

⁴³ *United Nations: Peacekeeping* [online]. 2010 [cit. 2010-09-07]. Dostupné na WWW:< <http://www.un.org/en/peacekeeping/sites/srsg/html>. >

⁴⁴ WAISOVÁ, Š., *Atlas mezinárodní vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. PLZEŇ: A. Čeněk, 2007. 158 s. s. 125

⁴⁵ PTÁČNÍK, Jan. *Mírové operace OSN a jejich právní zakotvení* [online]. *E-polis.cz*, 25. Únor 2010. [cit. 2010-11-01]. Dostupné z WWW na:< <http://www.e-polis.cz/mezinarodni-bezpecnost/450-mirove-operace-osn-a-jejich-pravni-akoteni.html>.> ISSN: 1801-1438

Dalších asi půl milionu dětí slouží v milicích, které momentálně nevedou ozbrojený boj). Dětsí vojáci jsou také často využíváni k teroristickým akcím.⁴⁶

Důvodem rekrutování dětí do ozbrojených sil je zejména skutečnost, že děti jsou levnou a dostupnou pracovní silou, nemají větší problémy s použitím malých a lehkých zbraní, jejich loajalita a efektivita na bojišti se neliší od efektivity dospělých bojovníků.⁴⁷ Ochota dětí sloužit v ozbrojených silách je v řadě zemí umocněna všeobecnou chudobou, ztrátou rodičů a vysokou nezaměstnaností.⁴⁸ Děti sloužící v ozbrojených silách často trpí různými psychickými poškozeními, která jsou umocňována, často nedobrovolným, užíváním omamných prostředků a krutým způsobem zacházení.⁴⁹ V souvislosti s vytvořením Konvence o právech dítěte (1989) a přijetím Římského statutu Mezinárodního trestního soudu (1998) bylo rekrutování osob mladších 18 let, respektive 15 let označeno za válečný zločin.

Pro koordinaci akcí zaměřených na ukončení verbování dětských vojáků a pomoc při jejich demobilizaci a návratu domů byla v roce 1998 založena Koalice pro ukončení zneužívání dětských vojáků. Koalice samozřejmě úzce spolupracuje s UNICEF a Mezinárodním výborem červeného kříže.⁵⁰

3. 3. LIDSKÁ PRÁVA

Za první dokument definující lidská práva na mezinárodní úrovni a stanovující povinnosti a záruky států ve vztahu k občanům je považována Všeobecná deklarace lidských práv přijatá v roce 1948 Valným shromážděním OSN. Deklarace nemá sice závazný charakter, ovšem disponuje všeobecnou platností – principy v ní obsažené se staly základem pro řadu vnitrostátních i mezinárodních právních norem a smluv. V roce 1993 přijala Vídeňskou deklaraci a Akční program, které můžeme považovat za moderní interpretaci Všeobecné deklarace o vyjádření univerzální podstaty myšlenky

---

⁴⁶ WAISOVÁ, Š., *Atlas mezinárodní vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. PLZEŇ: A. Čeněk, 2007. 158 s. s. 129

⁴⁷ WAISOVÁ, Š., *Současné otázky mezinárodní bezpečnosti*. DOBRÁ VODA: A. Čeněk, 2003, 143 s. s.38

⁴⁸ WAISOVÁ, Š., KUČERA, V., *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. DOBRÁ VODA: A. Čeněk, 2007, 295s., s. 145

⁴⁹ WAISOVÁ, Š., *Atlas mezinárodní vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. PLZEŇ: A. Čeněk, 2007. 158 s. s. 96-97

⁵⁰ *United Nations: Children in war* [online]. 2010 [cit. 2010-10-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/en/childrensinwar/currentops.shtml/fatrika> >

lidských práv. Pro úplnost je nutno dodat, že univerzální platnost lidských práv je často kritizována. Kritici argumentují nežádoucími vztahovými euro-americkými koncepcemi lidských práv na všechny socio-kulturní oblasti, což odporuje historickému a kulturnímu vývoji a způsobuje nežádoucí problémy.⁵¹

Ochranou lidských práv se na mezinárodní úrovni zabývá řada organizací. V první řadě OSN, v rámci které působí. Dětský fond OSN (UNICEF), Úřad vysokého komisaře pro uprchlíky (UNHCR), Rozvojový program OSN (UNDP).⁵² Koordinaci aktivit OSN na poli lidských práv zajišťuje Úřad vysokého komisaře pro lidská práva (vznik 1993). Rozhodujícím v případech porušení lidských práv je nově Mezinárodní trestní soud se sídlem v Haagu, který byl zřízen v roce 1998 (respektive v roce 2002 poté, co Římský status ratifikovalo 60 států).⁵³

Monitoringu a ochraně lidských práv se věnuje množství nevládních organizací – Amnesty International, Freedom House, Human Rights Watt, International Helsinky Federation for Human Rights a další. Podle Amnesty International dnes najdeme jen několik států, kde nedochází k porušování lidských práv, podle zprávy z roku 2004 se jedná o Dánsko, Island, Kostariku, Nizozemí a Norsko. Důvody porušování lidských práv se liší a zahrnují např. totalitní a autoritářské režimy, státy, na jejichž území probíhá ozbrojený konflikt, či zde panují drastické poměry ve věznicích a státy, kde nejsou zaručena práva menšinám.⁵⁴

3.3.1 ÚŘAD VYSOKÉHO KOMISAŘE PRO LIDSKÁ PRÁVA

Do systému řešení konfliktů se vedle UNHCE v devadesátých letech stále častěji zapojuje Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva (OHCHR). Ten byl zřízen Valným shromážděním v roce 1993. Hlavní oblastí jeho působnosti jsou lidská práva (politická, ekonomická, sociální a kulturní práva a svobody jednotlivců i skupin), podpora jejich dodržování a implementace. Úřad na žádost hlavních orgánů OSN provádí

---

⁵¹ WAISOVÁ, Š., *Atlas mezinárodní vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. PLZEŇ: A. Čeněk, 2007. 158 s. s. 194

⁵² WAISOVÁ, Š., *Mezinárodní organizace a režimy*. PLZEŇ: A. Čeněk, 2008. 255s. str. 241

⁵³ *United Nations human rights: OHCHR* [online]. 2010 [cit. 2010-10-09]. Dostupné na WWW: < <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/Pages/HumanRightsBodies.aspx>. >

⁵⁴ WAISOVÁ, Š., *Atlas mezinárodní vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. PLZEŇ: A. Čeněk, 2007. 158 s. s. 132

zprávy a provádí konkrétní šetření v daných státech či regionech. Sestavuje také pravidelné čtvrtletní zprávy o svých aktivitách a o zemích zájmu.⁵⁵

Činnost Úřadu má jak preventivní prvky, resp. Prvky systému včasného varování – snaží se upozorňovat na porušování lidských práv do obnoveného právního systému postiženého státu. OHCHR se řídí zejména principem lidské bezpečnosti. Při naplňování svého mandátu jedná apoliticky, podobně jako UNHCR. Spolupracuje hlavně s lokálními a regionálními nevládními organizacemi a s regionálními vládními organizacemi. S nárůstem počtu a destruktivního charakteru konfliktů a zvyšujícím se množstvím zasažených civilistů se v agendě OSN objevilo nové téma – dopad ozbrojených konfliktů na děti.⁵⁶

V souvislosti s tímto bodem agendy OSN byl v roce 1997 zřízen Úřad zvláštního reprezentanta generálního tajemníka pro děti v ozbrojených konfliktech. Práce zvláštního reprezentanta generálního tajemníka pro děti v ozbrojených konfliktech vychází z myšlenky, že v současných konfliktech mizí rozdíl mezi civilisty a bojujícími, přičemž stále postiženější skupinou se stávají děti. Cílem Úřadu je výzkum vlivu ozbrojených konfliktů na děti, ochrana dětí – uprchlíků, pomoc dětským vojákům i dětským obětem válečného sexuálního násilí a v neposlední řadě zajištění vzdělání dětem postiženým válečným konfliktem. O zmíněných otázkách podává Valnému shromáždění a Radě bezpečnosti zprávy.

Spolupracuje s mnoha vládními i nevládními organizacemi i s celou řadou konkrétních států (zejména s Kanadou, Norskem, Rakouskem, Švýcarskem, Nizozemskem, Slovinskem, Jordánskem a Japonskem. Snahou Úřadu je rozšířit platnost nyníjších norem o právech dítěte a podpořit vznik nových tak, aby byla v maximální míře omezena účast dětí v ozbrojených konfliktech (např. se snaží o uznání zákazu vstupu dětí do pravidelných armád. V současnosti je Úřad aktivní např. v oblasti Severního Irsku, v Guatemale, v Libérii, Ruské federaci, na Kavkaze a ve Rwandě.⁵⁷

---

⁵⁵ *United Nations human rights: OHCHR* [online]. 2010 [cit. 2010-10-09].

Dostupné na WWW: <<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/Pages/HumanRightsBodies.aspx>. >

⁵⁶ WAISOVÁ, Š., *Atlas mezinárodní vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. PLZEŇ: A. Čeněk, 2007. 158 s. s. 96

⁵⁷ WAISOVÁ, Š., *Atlas mezinárodní vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. PLZEŇ: A. Čeněk, 2007. 158 s. str. 97

3.3.2 LIDSKÁ PRÁVA A TERORISMUS

Pomineme-li mezinárodní válečné konflikty, neexistuje bohužel v dnešní době významnější forma politického násilí, než je dnes tolik skloňovaný terorismus. Po teroristických útocích z 11. září nastal významný posun v prosazování lidských práv.

Kromě reforem zpravodajských služeb pozorujeme i výrazné změny v oblasti policie a soudnictví, takzvané "protiteroristické legislativní balíčky". Tato opatření přijatá kvůli novým bezpečnostním hrozbám, jsou mnohými kritizována právě pro jejich zásahy do standardního chápání obsahu lidských práv. Většina obyvatel taková opatření chápe a podporuje, protože to vlastně znamená určitou výměnu svých přirozených práv za vlastní bezpečnost. Největší problém je tedy dilema mezi základními lidskými právy a bezpečností, přičemž se upozorňuje na jejich neslučitelnost.⁵⁸ Předseda Národní komise pro lidská práva AB Vajpayee prohlásil, že: *"při skutečně odhodlaném boji proti terorismu, ve snaze zajistit dalším generacím život v míru a harmonii, se nelze vyhnout dočasnému porušování a omezování některých lidských práv a svobod."*⁵⁹

Spojené státy americké jsou nejkritizovanější, a to hlavně za věznice jako př. Guantanamo Bay, kde je na předem neurčenou dobu ve vazbě téměř 400 lidí podezřelých z terorismu. Zadržení sice mají normální právo na řádný proces a svobodu pobytu, ve skutečnosti jsou však často podrobováni psychickému a fyzickému mučení. Samotná skutečnost, že jsou drženi bez důkazů a bez soudu znamená porušení odstavce 6 Evropské úmluvy o lidských právech. Jejich omezování je vysvětlováno tím, že dnes fakticky neexistuje země, do níž by mohly být tyto podezřelí deportováni bez rizika mučení. Kritici často v této souvislosti upozorňují především na časté ignorování institucí jako je Mezinárodní trestní tribunál nebo už samotná Organizace spojených národů.

Mnohé instituce daly najevo své obavy, že se přistěhovalci budou muset podrobovat ještě detailnějším registracím a podléhaly rostoucí kontrole, díky rostoucí diskriminaci osob arabského původu nejen ve společnosti, ale i samotným státem. Mezinárodní organizace na ochranu lidských práv jsou nuceny soustředit se na jejich

---

⁵⁸ WAISOVÁ,Š., *Lidská bezpečnost-pojetí a strategie: komparace přístupů členských států Evropské unie angažujících se v Human Security Network*. In mezinárodní vztahy 1/2006, str. 88

⁵⁹ ZEMAN,P: *Obrana a strategie: Zpravodajské služby po 11. Září*, 2 ročník, číslo1/2002, str. 64

ochranu v mateřských vyspělých zemích, namísto tradičního omezeného vnímání jejich porušování v zemích druhého a třetího světa.

Rozpor lidských práv s opatřeními souvisejícími s novým bezpečnostním prostředím pouze iluzorní. Například i článek 28 Všeobecné deklarace lidských práv přitom říká, že každý má právo na sociální a mezinárodní řád, ve kterém mohou být realizovány jeho práva vyplývající z Deklarace. Všechny mezinárodní smlouvy o lidských právech ukazují souvislost mezi bezpečností jednotlivce a jejich dodržováním, čili jako její základní podmínku, neboť bez lidských práv není bezpečnosti a bezpečnosti není bez lidských práv.⁶⁰

Bývalý Generální tajemník OSN, Kofi Annan, zastával názor, že "*později bychom měli zjistit, že lidská práva spolu s demokracií a sociální spravedlností, jsou jednou z nejlepších preventivních opatření proti terorismu.*"⁶¹ Rezoluce Rady bezpečnosti OSN číslo 1456 z roku 2003 zavazuje všechny členské státy, aby „se ujistili, že všechna jejich protiteroristická opatření jsou v souladu se všemi jejich závazky podle mezinárodního práva a aby tato opatření prováděly v souladu s mezinárodním právem, hlavně tedy s mezinárodními právy lidskými, uprchlickým a humanitárním právem“.

Návrhů na ideální uspořádání vztahů je množství. Někteří autoři hovoří o potřebě posílit demokratickou kontrolu složek moci a zdokonalovat systém brzd a rovnováhy, jiní doporučují svěřit zvláštní pravomoci do předem vybrané skupinky ctihodných mužů, kteří by byli svoláváni výhradně v době krize.

Avšak ani toto řešení není ideální, protože data může zneužít i navenek bezúhonný člověk.⁶² Už v roce 1972 bylo přijato Opatření k zabránění mezinárodního terorismu, avšak 11. září znamenalo obrat v náhledu na tuto problematiku. Ještě během roku 2001 byla přijata Rezoluce rady bezpečnosti OSN č. 373 k boji proti mezinárodnímu terorismu, která zavazuje členské státy k tomu, že obviní ze zločinu státy nebo jednotlivce podporující teroristické aktivity, finančně pomáhají anebo poskytují azyl. Součas-

---

⁶¹ ANNAN, K. *Ve větší svobodě: Zpráva generálního tajemníka OSN o reformě* [online]. New York : United Nations, 21.3.2005 [cit. 2010-04-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/largerfreedom>>.

⁶² Zeman, P: *Dilema požadavky bezpečnosti ve střetu s občanskými svobodami a pravomoci tajných služeb*. Praha: Univerzita Karlova, právnická fakulta, 2004

ně byl vytvořen v rámci OSN Protiteroristický výbor, který řeší zvažování obranyschopnosti členských států. V roce 2004 bylo na základě Rezoluce č. 1535 vytvořeno Výkonné ředitelství Protiteroristického výboru s úkolem poskytovat Protiteroristickému výboru odborné rady obsažené v rezoluci č. 1373.

V roce 2006 přijalo a vydalo Valné shromáždění OSN Doporučení pro globální protiteroristickou strategii, které je zaměřeno na prostředky užívané k teroristickým útokům, jeho financování, zamezení a definování lidských práv v kontextu s terorismem. V roce 2006 byla schválena Globální protiteroristická strategie, jako společný strategický postup proti hrozbě terorismu.⁶³ Mezi základní pilíře této strategie patří: zrazovat nespokojené skupiny od toho, aby využívaly teroristický aktivit k dosažení svých cílů, zabránit teroristům v přístupu k prostředkům, které jim umožní provést útoky, odstrašovat státy od podpory terorismu, rozvíjet kapacity států pro prevenci terorismu, bránit lidská práva v boji proti teroru.⁶⁴

3. 4. MEZINÁRODNÍ PRÁVO

Mezinárodním právem rozumíme souhrny právních norem, které upravují vztahy v mezinárodním společenství, především mezi státy a i mezi mezinárodními organizacemi. Prameny jsou jak mezinárodní smlouvy, tak obyčejové normy. Rozdíl je samozřejmě v právní síle těchto pramenů. Mezi nejdůležitější funkce mezinárodního práva patří zajisté udržení mezinárodního míru, podpora hospodářského rozvoje a ochrana lidských práv. Zaměřeno je na odstraňování a předcházení konfliktům mezi státy, udržení míru a mezinárodní bezpečnosti, rozvoj mezinárodní spolupráce, spolupráce při ochraně životního prostředí, vytváření právních režimů pro nové oblasti mezinárodních vztahů a opět ochrana lidských práv.

Mezi významný úspěch OSN je zajisté vytvoření mezinárodního právního řádu. Právní řád je tvořen ze smluv, úmluv a standardů, které mají klíčovou roli při podpoře světového míru, bezpečnosti a také hospodářského a sociálního rozvoje. Mnohé ze smluv uzavřených z iniciativy OSN jsou základem pro úpravu vztahů mezi státy. OSN iniciovala přes pět set mnohostranných dohod za uplynulá léta.

---

⁶³ EICHLER J., *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*, 1 vyd. Praha: Portál. 2009, s. 327. s. 215

⁶⁴ LEHMANNOVÁ, Z., *Aktuální otázky globalizace*, 1 vyd. Praha: Oeconomica. 2003, s. 407. s. 114

Tyto dohody se týkají širokého spektra společných zájmů více států, jsou pro státy, které je ratifikují právně závazné. Právní činnost OSN je v mnoha oblastech průkopnická. Stála v čele snah o zavedení právního rámce v oblastech životního prostředí, regulace pohybu migrujících pracovních sil, bojovala a bojuje proti obchodu s drogami a samozřejmě se snaží potírat terorismus. Ústřední roli získala organizace postupem v daleko širším spektru témat, jako lidská práva a mezinárodního humanitárního práva.

Mezi nejdůležitější smlouvy, úmluvy a standardy patří:

Charta spojených národů z roku 1945, Všeobecná deklarace lidských práv z roku 1948, Úmluva o právech dítěte ratifikována roku 1989, Deklarace o právu na rozvoj přijata 1986, Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen přijata roku 1979, Úmluva o právním postavení uprchlíků z roku 1951, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech – první opční protokol schválen a přijat roku 1966, druhý opční protokol roku 1989. Mezinárodní ochrana lidských práv je všeobecně uznávaná, nezadatelná, patřící každé lidské bytosti a všechny státy jsou povinny lidská práva respektovat a svým občanům zabezpečovat. Možnosti donucení v mezinárodním právu jsou:

- ***Faktické donucovací prostředky (relorze):***

Zasahují do politické a hospodářské sféry jiného státu

- ***Právní donucovací prostředky (sankce):***

Zasahují do zájmů druhého státu

Účelem donucení je přimět jiný stát (subjekt), který se chová v rozporu s mezinárodní právní normou, aby splnil uložený závazek, je to tudíž následek protiprávního jednání, kdy vzniká povinnost odškodnit subjekt postižený újmou (morální anebo hmotná).

3.5 HUMANITÁRNÍ OTÁZKY

OSN poprvé koordinovala humanitární operace už po druhé světové válce, během níž bylo vysídleno obrovské množství lidí. Od té doby pomáhá ve všech případech, kdy následky přírodních katastrof nebo zaviněných člověkem přesahují schopnost zasažených států účinně reagovat.

V současné době je tak OSN hlavním poskytovatelem nouzové i dlouhodobé pomoci, je katalyzátorem činnosti vlád a humanitárních organizací a hájí zájmy postižených lidí. Mezi orgány OSN zabývající se humanitárními otázkami je třetí Výbor Valného shromáždění, Hospodářská a sociální rada, UNICEF, UNDP, populační fond OSN - UNFPA

3.5.1 ÚŘAD PRO KOORDINACI HUMANITÁRNÍCH ZÁLEŽITOSTÍ, MEZINÁRODNÍ STRATEGIE PRO OMEZOVÁNÍ KATASTROF

OCHA je ramenem sekretariátu OSN, které je zodpovědné za spojení humanitárních aktérů s cílem zajisti jednotnou reakci při mimořádných událostech, kde také každý z účastníků může přispět k celkové reakci svým úsilím. OCHA mise má mobilizovat a koordinovat efektivní a principiální humanitní akce ve spolupráci s národními a mezinárodními aktéry, s cílem zmírnit lidské utrpení při katastrofách či jiných mimořádných událostech.⁶⁵ Nad všemi mimořádnými událostmi, které vyžadují mezinárodní pomoc je odpovědný m dozorcem Pod-generální tajemník (USG) a nouzová pomoc koordinátora (ERC), ten také vede Inter-Agency stálého výboru IASC. IASC byla založena v červnu roku 1992 v reakci na rezoluci Valného shromáždění, jejíž usnesení je zaměřeno na posílení mezinárodního společenství kolektivního úsilí, aby reakce na mimořádné události byly co nejúčinnější.⁶⁶

Usnesení OSN 48/57 slouží jako základ mandátu OCHA. Nastiňuje zásady pro humanitární pomoc. Při přijetí rezoluce v prosinci 1991 vytvořilo usnesení také vysokou pozici nouzového koordinátora (ERV), generální tajemník založil ústav pro humanitární záležitosti (DHA) a ERV stav pod-generálního tajemníka (USG), s kanceláři v New Yorku a Ženevě, aby se jim dostávalo institucionální podpory. V současné době má OCHA pobočky po celém světě, například v Čadu, Pobřeží slonoviny, Iráku, Nepálu, Afganistanu, Jemenu, v Somálsku, na Filipínách. Svou koordinační funkci vykonává prostřednictvím Inter-Agency stálého výboru. Do této funkce zahrnuje všechny humanitární partnery, agentury OSN, fondy a programy červeného kříže i nevládní organizace.

---

⁶⁵United Nations Office for the coordination of Humanitarian Affairs: OCHA [online]. 2010 [cit. 2010-12-11]. Dostupné na WWW:<ochaonline.un.org/tabid/5838/language/en-US/Default.aspx>

⁶⁶United Nations Office for the coordination of Humanitarian Affairs: OCHA [online]. 2010 [cit. 2010-12-08]. Dostupné na WWW:<<http://www.unocha.org/where-we-work/all-countries>>

ISDR je strategický rámec nebo také mezinárodní strategie pro omezování katastrof. Tento rámec členské země přijaly v roce 2000 a jejím cílem je vést a koordinovat úsilí širokého spektra partnerů k dosažení skutečného snížení ztrát a neštěstí a budovat odolné národy a společnosti, což je také nezbytnou podmínkou pro udržitelný rozvoj. Mezinárodní strategie pro omezování katastrof (UNISDR) je sekretariát systému ISDR. Tento systém se skládá z mnoha organizací, států, mezivládních a nevládních organizací, finančních institucí, odborných subjektů a občanské společnosti, které spolupracují a sdílejí informace natolik potřebné ke snížení rizika katastrof. Tento strategický rámec zprostředkovává mezinárodní úsilí o snižování katastrof, hájí investice do snižování nebezpečí a katastrof, rizika na ochranu života lidí a majetku, buduje globální podvědomí o nebezpečí katastrof.

Aktuální kampaně ISDR se zaměřují na školy a nemocnice, protože rozhodně nezanedbatelná je činnost informační, kdy informuje a spojuje poskytované služby s praktickými nástroji, jako jsou správní postupy, profily zemí a poradenství. ⁶⁷

Základními dokumenty jsou rezoluce A/RES/64/200, A/RES/63/216, mezinárodní strategie pro omezování katastrof A/RES/62/192 a rezoluce přírodních katastrof a zranitelnosti A/RES/61/200. Podle slov generálního tajemníka lze změnit lidské chování, ale ne nebezpečí a nouzové požadavky, které jsou součástí života. Zatímco rizika jsou nevyhnutelné a odstranění všech není možné, existuje naštěstí mnoho technických opatření, tradičních praktik a veřejných zkušeností, které mohou snížit rozsah nebo závažnost hospodářských a sociálních katastrof. ⁶⁸

Vlády mají primární odpovědnost za ochranu občanů před riziky a katastrofami. Mezinárodní spolupráce je proto nezbytná, už z ohledu na šíření zkušeností a informací, vědeckých a technických aplikací a neustálé koordinace strategie pomoci v rozvoji národních kapacit. OSN má zvláštní vůdčí roli v otázce globálních rizik a omezování katastrof díky jeho univerzálnímu charakteru, inter-disciplinární a multi-sektorovému rozsahu.

---

⁶⁷ *United Nations: OCHA* [online]. 2011 [cit. 2011-01-05]. Dostupné na WWW:<<http://www.unocha.org/what-we-do/coordination/overview>>

⁶⁸ *United Nations Office for the coordination of Humanitarian Affairs: OCHA* [online]. 2010 [cit. 2011-02-11]. Dostupné na WWW:<<http://www.ochaonline.un.org/unistd.org/eng>>

hu.⁶⁹ Měla by řešit globální riziko problémů, zajistit soudržnost mezi humanitární pomocí, předcházení katastrofám a nápomocna rozvoji. S tím souvisí i úzká podpora spolupráce mezi zeměmi.⁷⁰

3.5.2 ÚŘAD VYSOKÉHO KOMISAŘE OSN PRO UPRCHLÍKY

Úřad vysokého komisaře OSN byl zřízen Valným shromážděním v roce 1950, má však svého historicky staršího předchůdce (vysoký komisař pro uprchlíky). V současné době monitoruje a pomáhá přibližně 17 miliónům uprchlíků a vnitřně přesídlených osob. Práce UNHCR vychází z Úmluvy o statusu uprchlíků z roku 1951.

Předpokládá, že uprchlictví je nejen důsledkem mezistátních či vnitrostátních konfliktů, ale stále častěji i příčinou dalších střetů či prodlužování nebo rozšiřování nynějších konfliktů. Až do osmdesátých let 20 století si udržel monopol v oblasti statistických informací o počtech uprchlíků a výkladu mezinárodního práva týkajícího se uprchlíků.

Po ukončení studené války se tento monopol pomalu ztrácí, v souvislosti s ochabnutím podpory UNHCR ze strany členských států OSN. V devadesátých letech mnoho států upřednostnilo paralelní struktury, ať už nevládní organizace nebo vlastní národní agentury zabývající se otázkami uprchlíků a vnitřně přesídlených osob. Jeho úkolem je vést a koordinovat mezinárodní akce na ochranu uprchlíků a vnitřně přesídlených osob a zabezpečovat jejich práva a životy. Cílem je také napomoci zlepšení života uprchlíků a usnadnění jejich návratu do původních oblastí života, pokud je to možné, Jeho úkolem je vést a koordinovat mezinárodní akce na ochranu uprchlíků a vnitřně přesídlených osob, pokud je to možné, či zabránit nucenému návratu do země původu tam, kde hrozí perzekuce. V případech, kdy se uprchlíci či vnitřně přesídlené osoby nemohou vrátit do svých domovů, se snaží o jejich integraci do hostitelské společnosti. V souvislosti s charakterem vnitrostátních konfliktů se programy pomoci uprchlíkům zaměřují stále častěji na situaci žen a dětí.

---

⁶⁹United Nations: *International Strategy for disaster reduction* [online]. 2010 [cit. 2010-10-05]. Dostupné na WWW: < http://www.unisdr.org/eng/about_isdr/bd-safer-world-eng.html >

⁷⁰ WAISOVÁ.Š., *Atlas mezinárodní vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. 1.vyd. PLZEŇ: A. Čeněk, 2007. 158 s. s. 129

3.5.3 UPRCHLÍCI A UNHCR

OSN definuje uprchlíky jako lidi, kteří utekli ze své země ze strachu z perzekuce na základě své rasy, náboženství, politického přesvědčení či příslušnosti k určité sociální skupině a kteří se nemohou nebo nechtějí vrátit. Uprchlíky můžeme klasifikovat na základě příčiny jejich odchodu z místa bydliště, tedy na uprchlíky válečné, humanitární, environmentální apod.

Nejčastější příčinou uprchlických migrací jsou v posledních desetiletích vnitřní konflikty. Mezinárodní uprchlíci jak už bylo řečeno, mohou zažádat u UNHCR či u konkrétního státu, který ratifikoval příslušné mezinárodní dohody, o přidělení oficiálního statusu uprchlíka. Po přiznání statusu uprchlíka, tedy azylu, získává uprchlík nárok na právní ochranu a materiální pomoc. Práva a povinnosti uprchlíků jsou definovány dvěma mezinárodními smlouvami – Úmluvou o postavení uprchlíků z roku 1951 a jejím protokolem z roku 1967. Jako první ratifikovalo Dánsko (v roce 1952), do roku 2005 ratifikovalo Úmluvu a Protokol 145 států. K právům uprchlíka patří například svoboda pohybu a vyznání, právo na práci a vzdělání. Nutno dodat, že statut uprchlíka mohou získat pouze civilisté.⁷¹

V roce 2005 UNHCR evidoval 19,2 milionů osob, které opustily své domovy, z toho jich 9,2 milionu mělo status uprchlíka. Oproti předchozím létům došlo ke snížení celkového počtu uprchlíků, neboť do některých oblastí, kde pominuly příčiny odchodu, se lidé dobrovolně vrátili. Jedná se hlavně o Afghánistán, kam se v roce 2004 vrátilo 940 tisíc uprchlíků a Irák (194 navrátilců). Celkem se v roce 2004 vrátilo do země původu přibližně 1,5 milionu lidí. Podle údajů UNHCR pocházelo v 90. letech nejvíce lidí se statusem uprchlíka z Afghánistánu (asi 2 miliony), Súdánu (asi 730 tisíc), Burundi (asi 485 tisíc). První vlna uprchlíků následuje bezprostředně po impulsu (nejčastěji ozbrojený konflikt) a většinou odcházejí do sousedních zemí.

V případech, kdy návrat do původní vlasti není možný, hledají uprchlíci dlouhodobý či trvalý azyl v často vzdálených zemích zaručujících bezpečnost, práva i příznivé ekonomické podmínky. Z ekonomicky vyspělých zemí bylo v posledních letech

---

⁷¹ WAISOVÁ, Š., *Atlas mezinárodní vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. PLZEŇ: A. Čeněk, 2007. 158 s. s. 120

evidováno nejvíce žádostí o azyl ve Francii, Velké Británii, Německu a USA.⁷² Uprchlíkům, kteří se s vysokou pravděpodobností do svých domovů nevrátí nikdy, pomáhá UNHCR najít zemi nového trvalého pobytu – může se jednat o zemi dočasného azylu či další stát. V roce 2004 se největší počet uprchlíků trvale usadil v USA, Kanadě a Austrálii.

Na pomoc a ochranu uprchlíků se soustředí celá řada mezinárodních vládních i nevládních organizací, například Mezinárodní výbor Červeného kříže, evropská rada pro uprchlíky a vyhnance (European Council on refugees and Exiles), Mezinárodní centrum pro rozvoj migrační politiky (International Centre for Migration Policy Development) a Mezinárodní organizace pro migraci (International Organisation for Migration).⁷³ Jak již bylo řečeno zastřešující agenturou OSN, věnující se otázce uprchlictví je UNHCR. Kromě uprchlíků se však pomoci mezinárodních organizací dostává i osobám, které jsou prakticky v podobné situaci jako uprchlíci, ovšem nedisponují statutem uprchlíka. Jedná se o například o vnitřně vysídlené osoby, bývalé uprchlíky vracející se do svých domovů, lidí bez státní příslušnosti a osoby, kterým byla poskytnuta dočasná ochrana na území druhého státu, ale neobdrželi plný azylový status. Podle údajů UNHCR dosahoval počet vnitřně vysídlených osob v roce 2005 zhruba 24 miliónu lidí.

Největší počet vnitřně přesídlených osob se dnes nalézá v Kolumbii a Súdánu. Je také nutné rozlišovat mezi uprchlíky, jak je definuje Úmluva a tak zvanými ekonomickými uprchlíky. Ekonomičtí uprchlíci totiž opustili svou původní zemi dobrovolně a za hranicemi hledají lepší životní úroveň. V případě návratu do původní země nejsou vystaveni perzekucím tak, jak tomu je v případě uprchlíků klasických.⁷⁴ Uprchlictví není problémem jen pro uprchlíky, ale také pro země poskytující azyl. Masivní příliv uprchlíků může totiž destabilizovat politický i ekonomický systém přijímací země. Zejména země chudé navíc nejsou často schopny uprchlíkům zajistit dostatečný přísun potravin a pracovní příležitosti. Řada přijímacích zemí proto volí jako jednu z možností pomoci

---

⁷² WAISOVÁ.Š., *Atlas mezinárodní vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. PLZEŇ: A. Čeněk, 2007. 158 s. s. 126

⁷³ tamtéž

⁷⁴ WAISOVÁ.Š., *Atlas mezinárodní vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. PLZEŇ: A. Čeněk, 2007. 158 s. str. 130

uprchlíkům zřizování uprchlických táborů, které mají zvláštní režim, jenž brání uprchlíkům rozptýlit se do společnosti na celém území státu.⁷⁵

---

⁷⁵ WAISOVÁ.Š., *Atlas mezinárodní vztahů: prostor a politika po skončení studené války*. PLZEŇ: A. Čeněk, 2007. 158 s. str. 122

4 DĚTSKÁ PRÁVA, UNICEF

4.1 ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE

Valné shromáždění Organizace spojených národů dne 20. listopadu 1989 jednomyslně přijala úmluvu o právech dítěte. Úmluva je mezinárodní dokument, který určuje práva dítěte formou smlouvy a je pro státy, které ji přijaly, závazná. Je to nejširěji ratifikovaná smlouva o lidských právech.⁷⁶

Od té doby ji ratifikovalo s výjimkou dvou, všech 191 zemí světa. Dvě země, které ji neratifikovaly, jsou Spojené státy americké – podepsaly jí, ale neratifikovaly. Druhou zemí je Somálsko – nepodepsalo jí, ani ji neratifikovalo. Je jedinečná hlavně tím, že je prvním právně závazným mezinárodním nástrojem, který uvádí v život celý katalog lidských práv: občanská, politická, hospodářská, sociální a kulturní práva dětí.⁷⁷ Úmluva je klíčovým dokumentem v systému mezinárodně právní ochrany dítěte. Státy, které jsou smluvními stranami Úmluvy, mají právní a morální závazek podporovat uskutečňování práv dítěte obsažených v této Úmluvě, což se děje prostřednictvím přijímání správních, zákonných, soudních a jiných opatření. Úmluva je klíčovým dokumentem v systému mezinárodně právní ochrany dítěte.⁷⁸

Proces její ratifikace se skládá ze dvou kroků. První znamená v souladu s ústavními procedurami souhlas daného státního orgánu s přijetím všech podstatných smluvních závazků. Druhý krok zajistí vláda (ministerstvo zahraničí), když uloží ratifikační listinu u generálního tajemníka OSN.⁷⁹ Proces přistoupení je téměř totéž co ratifikace, skládá se také ze dvou kroků, avšak s tím rozdílem, že mu nepředchází podpisový akt. Listina o přistoupení se také ukládá u generálního tajemníka OSN. Oba typy listin jsou svého druhu formální zapečetěné dopisy, obsahující dané rozhodnutí, podepsané odpovědnými činiteli přistupující země.⁸⁰

⁷⁶ *Dětská práva, úmluva o právech dítěte* [online]. 2011 [cit 11-01-05]. Dostupné na WWW:< http://www.detskaprava.cz/pedagog/opravech_umluva.asp>

⁷⁷ ONDRÁČKOVÁ, J. *Co je Úmluva o právech dítěte*, Praha: Český helsinský výbor, 1996, 16 s, s. 5

⁷⁸ UNICEF: *Unite for Children* [online]. 2010 [cit 10-11-10]. Dostupné na WWW:<http://www.unicef.org/mdg/index_development.htm>

⁷⁹ DAVID, R., *Práva dítěte: úmluva o právech dítěte a její charakteristika*, 1vyd., 1999, Olomouc: nakladatelství Olomouc, 175 s, s.12

⁸⁰ tamtéž

Originál dokumentu je postoupen Úřadu pro právní záležitosti OSN v New Yorku. Datum doručení je pak registrováno jako datum ratifikace nebo přistoupení dané země. Nabude účinnosti uplynutím 30. Dne po uložení ratifikační listiny nebo listiny o přistoupení.

Počítá ale s tím, že ne všechny smluvní státy mají potřebné zdroje k tomu, aby ihned začaly dodržovat všechna hospodářská, sociální, a kulturní práva. Nicméně je zavazuje k tomu, aby je uskutečňovaly v maximální možné míře, která odpovídá jejich zdrojům, a také k tomu, aby respektovaly práva občanská a politická.⁸¹

Realizace závazků Úmluvy není ale vůbec jednoduchá, protože mnoho zemí totiž muselo vypracovat nebo novelizovat řadu svých zákonů, aby nebyly s Úmluvou v rozporu. Některé včlenily její principy do svých ústav a některé zařadily problematiku Úmluvy do svých školských osnov. To ale požadovalo, aby se s problematikou a možnostmi aplikace Úmluvy seznámili politikové, právníci, soudci, učitelé, sociální pracovníci a samozřejmě také zainteresovaná veřejnost.⁸²

Pouze některé země přijali Úmluvu s určitými výhradami, třeba i v případě České republiky, která vztahuje ustanovení týkající se práva dítěte znát své rodiče pouze na případy, kdy nedošlo k trvalému osvojení dítěte (v matrice se původní- biologičtí rodiče vymažou) anebo v případě umělého oplodnění (transplantační zákon o anonymitě dárce). České republice je také vytýkáno malé šíření Úmluvy mezi veřejnost, špatná koordinace mezi institucemi, které se zabývají ochranou dětí, velké množství dětí v dětských domovech, kojeneckých ústavech a v neposlední řadě také velmi špatný přístup k romské menšině. Díky Úmluvě došlo například k demobilizaci dětí v ozbrojených silách (Sierra Leone), k přemístění dětí zadržovaných ve věznicích pro dospělé do zařízení pro mladistvé (ve Rwandě), ke schválení zákonů, které pokrývaly ochranu, péči a vzdělání dětí (ve Vietnamu), vláda také navýšila rozpočtovou položku na lékařskou pomoc matkám a dětem, začala provádět školení o Úmluvě a ustavila Institut na ochranu dětí (v Indonésii), také byl schválen zákon o menšinách (Kostarika) a také tam vstoupili

---

⁸¹ DAVID.R. *Práva dítěte: úmluva o právech dítěte a její charakteristika*, 1vyd., 1999, Olomouc: nakladatelství Olomouc, 175 s, s. 14

⁸² UNICEF: *Unite for* [online]. 2010 [10-12-02]. Dostupné na WWW: <http://www.unicef.org/mdg/index_aboutthegoals.htm>

la v platnost Haagská Úmluva o mezinárodní adopci. Zákon o dětech a mládeži byl schválen také v Nikaragui.⁸³

Úmluva obsahuje čtyři základní principy, které napomáhají výkladu Úmluvy jako celku patří:

1. *Zákaz diskriminace: smluvní státy musejí zajistit, že všechny děti se mohou těšit právům, která Úmluva obsahuje, a že žádnému dítěti nebudou tato práva odepřena.*
2. *Nejlepší zájem dítěte: státy musejí zajistit, aby se při jakékoliv činnosti týkající se dětí, se bude přihlížet k jejich nejlepším zájmům.*
3. *Právo na život, přežití a rozvoj dítěte: toto vše by mělo být zajištěno v maximální možné míře*
4. *Názor dítěte: všechny děti by měly svobodně vyjadřovat své názory ve všech záležitostech, které se ho dotýkají, a těmto názorům musí být věnována patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni.*⁸⁴

Práva, která jsou obsažena v Úmluvě, mohou být hodnocena klasickým způsobem jako u jiných listin lidských práv nebo s ohledem na práva vztahující se k určitým oblastem. Klasickým způsobem Úmluva sama rozlišuje mezi ekonomickými, sociálními a kulturními právy na jedné straně a občanskými a politickými právy na straně druhé. Pro ekonomická, sociální a kulturní práva podle článku 4 platí, že země musejí k jejich uskutečnění přijmout opatření v maximálním rozsahu svých prostředků.

Také v tomto článku je zmiňována nutnost mezinárodní spolupráce, která by zajistila uskutečňování Úmluvy. Poukazuje také na potřebu mezinárodní pomoci organizací, jako je například UNICEF. S ohledem na práva vztahující se k určitým oblastem je jiná klasifikace dětských práv, které se zase vztahují k určitým tematickým oblastem, jako například:

Přežití dítěte (př. Právo na život, na zachování života)

---

⁸³ tamtéž

⁸⁴ DAVID.R., *Práva dítěte: úmluva o právech dítěte a její charakteristika*, 1vyd., 1999, Olomouc: nakladatelství Olomouc, 175 s, s. 19

Rozvoj dítěte (př. Životní úroveň, nejlepší dosažitelný zdravotní stav, právo na vzdělání, na odpočinek, na hraní)

Ochrana dítěte (př. Ochrana před diskriminací, vykořisťováním, zneužíváním, ozbrojenými konflikty)

Účast dítěte (př. Svobodně vyjádřit svůj vlastní názor, svoboda projevu, sdružování, shromažďování)⁸⁵

Úmluva o právech dítěte (CRC) představuje tedy velmi významný milník v úsilí o dosažení lepšího světa pro děti. Jako závazná smlouva dle mezinárodního práva, která kodifikuje zásady, které členské státy OSN určily za univerzální, což znamená, že jsou stejné pro všechny děti ve všech zemích a kulturách, vždy a bez výjimky, už jen proto, že se narodily do lidské společnosti. Smlouva byla, jak již bylo napsáno, inspirativní, protože ovlivnila změny v zákonech k lepší ochraně dětí, změnila samotný způsob jakým mezinárodní organizace dělala práci pro děti a hlavně také podpořila program pro lepší ochranu dětí v ozbrojených konfliktech.⁸⁶

Jako všechny silné myšlenky, i tato Úmluva odráží jen poptávku po hlubokých změnách ve způsobu, jakým se svět chová se svým dětem. Svět totiž nerespektoval, a mnohdy bohužel i dnes nerespektuje práva dětí, někdy jsou jejich práva i popírána. Až alarmující počet dětí, které zemřely bez nutných příčin, nechodí do školy, protože jim jejich vlastní společnost není schopná zajistit i minimální vzdělání, anebo jsou opuštěné, protože jejich rodiče podlehli AIDS, vystavené násilí, zneužívány, jen proto, že nejsou schopny se samy ochránit. Bohužel, ale není možno tvrdit, že tato Úmluva dosáhla všech nutných změn.⁸⁷

Základem pro nutnou změnu je to, že každý stát změní to, co změnit lze a to s veškerým možným úsilím, s pomocí této nadnárodní organizace. Uskutečnění této

---

⁸⁵ ONDRÁČKOVÁ, J. *Co je Úmluva o právech dítěte*, Praha: Český helsinský výbor, 1996, 16 s, s. 5

⁸⁶ DAVID.R., *Práva dítěte: úmluva o právech dítěte a její charakteristika*, 1vyd., 1999, Olomouc: nakladatelství Olomouc, 175 s, s.18

⁸⁷ UNICEF: MDG [on-line]. 2010 [cit 10-10-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.unicef.org/mdg/index.unicefrole.htm>>

změny vyžaduje dodržování Úmluvy v plném slova smyslu a využití jejích třech základních předností.⁸⁸

- Je právním nástrojem, definujícím jednoznačné odpovědnosti vlád v rámci práv dětí.

-Je to rámec pro úkoly, který nese různé aktéry na různých úrovních společnosti, reagovat na práva dětí a to všem pomáhá pochopit, znát, zdroje nebo orgán, který je nezbytný pro splnění těchto povinností

-Je to vlastně etické sdělení, které odráží a staví tak základy lidských hodnot, o našem závazku poskytovat dětem na celém světě to nejlepší, co můžeme.

Dvacáté výročí nám jen připomnělo, že děti patří do srdce lidského rozvoje, a nejen proto, že nabízí vysokou návratnost investice, ale hlavně proto, že děti jsou moc zranitelné a je naší povinností je ochránit a dodržovat jejich práva.

4.2 VÝBOR PRO PRÁVA DÍTĚTE

Výbor pro práva dítěte vznikl na základě článku 43. Úmluvy. Je složen z deseti odborníků volených na dobu čtyř let, kteří nejčastěji pocházejí z nevládních a mezivládních organizací (včetně UNICEF). Členové výboru jsou voleni tajným hlasováním ze seznamu osob navržených státy.⁸⁹ Výbor se schází třikrát ročně na čtyřtýdenních setkáních, a to ve Středisku pro lidská práva OSN v Ženevě. Každé dva roky Výbor prostřednictvím Hospodářské a sociální rady OSN předkládá Valnému shromáždění OSN zprávu o své činnosti.

Výbor byl ustaven na počátku roku 1991 na setkání zástupců států, smluvních stran Úmluvy. Jeho úkolem je zajišťovat, jak smluvní strany Úmluvy plní z ní vyplývající závazky. Za tímto účelem mu prostřednictvím generálního tajemníka OSN členské státy předkládají každých pět let pravidelné zprávy o opatřeních, které přijaly při uvádění Úmluvy v život, a o Výboru se zástupci vlády daného smluvního státu, aby zprávu společně projednali, a bývají často také zástupci veřejnosti daného státu. Kromě Výboru pro práva dítěte existuje mnoho dalších orgánů, které sledují nebo přispívají k rozvoji

⁸⁸ MIŠOŇ, P. *Mezinárodní dokumenty o lidských právech a humanitárních otázkách*, 1 vyd, 1989, Praha: Melantrich, 93s, s. 87

⁸⁹UNICEF: *Unite for Children* [on-line]. 2011 [cit. 11- 02-01]. Dostupné na WWW: http://www.unicef.org/rightsite/237_202.html.

práv dítěte v některé specializované oblasti. Jedná se například o Výbor pro lidská práva, Výbor pro ekonomická, sociální a kulturní práva, Výbor pro odstranění diskriminace žen, Výbor proti mučení. Za zmínku určitě stojí také Komise pro lidská práva, Subkomise pro prevenci diskriminace a ochranu menšin a její Pracovní skupina pro současné formy nevolnictví.⁹⁰

OSN podporuje také činnosti mechanismů jako je například Rada pro lidská práva, podporuje právo na rozvoj, koordinuje OSN pro samotnou výchovu k lidským právům, a veřejné informační aktivity a samotné uznávání a dodržování norem, včetně podpory při samotné ratifikaci a provádění hlavních smluv o lidských, či dětských právech.

4.3 UNICEF

Svou misi zahájila v roce 1946 po druhé světové válce jako humanitární organizace pro děti. Její mandát se však brzy rozšířil i na pomoc dětem, jejichž životy byly ohroženy v rozvojových zemích. Základním článkem činnosti UNICEF jsou vlády a proto mnoho z jejích činností navazuje na zkušenosti z praxe a ve spojení s dalšími agenturami OSN.

UNICEF se snaží podnítit dialog o národních rámcích, legislativních reformách a rozpočtových prostředcích týkajících se dětí a žen. Potřeby dětí jsou natolik důležité, že UNICEF se snaží prosadit budování kapacit a posílení zdrojů tak, aby národní a globální investice přispěly k naplnění nejlepšího zájmu dítěte, a to i v nouzových situacích. Spolupracuje také se stovkami nevládních organizací a nadací. V případě mimořádných událostí, UNICEF poskytuje například dodávky základních potravin a zdravotnických služeb, ve spolupráci například se s Médecins Sans Frontieres, Oxfam, Mezinárodní federací společností Červeného kříže.

Na kontrolu si založila společenství (skupiny), které pomáhají zajistit, aby záchranných očkování a vzdělání ohledně AIDS dosáhlo i do odlehlých vesnic, aby nákla-

---

⁹⁰UNICEF: MGM [on-line]. 2010 [cit 10-10-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/millenniumgoals/stats.shtml>>

dy byly použity účinně a v souladu s místními zvyky a potřebami. Například v Angole, mluví skupina dobrovolníků se ženami o prenatální péči, o kojení, výživě. Jednou za měsíc se matky shromažďují, aby jejich děti zvažili a poradili jim ohledně výživy. UNICEF poskytuje nejenom finanční ale také technickou podporu, jen jeden jediný dolar pomáhá zachránit jedno dítě za měsíc. Účast UNICEF je na celém světě, což je obdivuhodné. Zvláštní zasedání Valného shromáždění OSN o dětech v roce 2002 bylo natolik výjimečné právě proto, že samy děti se ho zúčastnily jako delegáti.⁹¹ UNICEF se tedy snaží pomoci národním i místním vládám a skupinám zlepšit kvalitu jejich života, vzdělání a v neposlední řadě také uchování nově nabytých standardů. Dodává například také školní potřeby, pomáhá dětem s návratem k normálnímu životu, do bezpečného prostředí, chrání jejich práva a snaží se dohlížet alespoň nad základním vzděláním.

---

⁹¹UNICEF: MDG [on-line]. 2010 [cit 10-09-20]. Dostupné na WWW:<<http://www.unicef.org/mdg/index.development.htm>>

ZÁVĚR:

Závěrem bych ráda shrnula výsledky mé bakalářské práce a zhodnotila její celkový přínos. Cílem této práce bylo co nejstručněji analyzovat a popsat Organizaci spojených národů a její význam v 21. století.

Díky obrovskému pokroku, který tato organizace ve svém vývoji udělala, nebylo vůbec obtížné přijít na její význam v 21. století, jelikož důležité a podstatné jsou všechny činnosti této mezinárodní organizace. Osobně její největší přínos vidím ve snaze udržet mezinárodní mír, v humanitární pomoci, díky které přežívají miliony lidí na celém světě a samozřejmě také v pojetí mezinárodní bezpečnosti, které mnohdy zaslouženě získává kritiku jak ze stran obyvatelů, kde je konflikt, tak také v neposlední řadě ze stran prezidentů zemí, do kterých OSN svými doporučeními a rezolucemi může zasahovat.

Ke konci dvacátého století se začaly také objevovat názory, že OSN již není schopná čelit problémům současného světa, že má zastaralý mechanismus řízení, omezené finanční zdroje a je už neakceschopná. Ono vůbec celková finanční situace OSN je několik let velmi složitá, například USA, které jsou největším přispěvatelem do rozpočtu, ale také zároveň největším dlužníkem. Je nutno také přiznat, že v podobě v jaké nyní funguje, nestačí OSN plnit úkoly, které jsou na ní kladeny. Bohužel nemůže řešit všechny humanitární krize světa. Výstižně se vyjádřil i nový generální tajemník OSN Ban Ki-moon, který se ujal úřadu 1. ledna 2007, který prohlásil: *"Nesmíme zapomínat, že reformu nepotřebujeme, abychom se někomu zavděčili, ale k naplnění hodnot, za nimiž OSN stojí. Potřebujeme reformu, protože věříme v budoucnost. K oživení naší společné práce potřebujeme obnovit naši důvěru v OSN, ale také důvěru k sobě navzájem"*⁹²

---

⁹² OSN zná svého nového generálního tajemníka. Je jím Ban Ki-moon z Korejské republiky [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2006. [cit. 25. 5. 2010]. Dostupné na WWW: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1190>

Je samozřejmé, že Organizace se chová tak, jak si to přejí nejvlivnější státy světa a to považuji za prvotní, co je potřeba změnit. Nárokují si totiž největší vliv v OSN, protože jsou zpravidla jejími největšími přispěvateli. Struktura rozhodování je s právem veta tak silně nemoderní a nepružná, že bohužel bude ještě asi mnoho jejího selhání, aby se konečně něco po desetiletích změnilo, stejně tak, jako se změnil náš svět. Rozšíření Rady bezpečnosti o další státy, by přineslo více demokracie a i efektivnost rozhodování by se zlepšila. To jde ruku v ruce i s větší legitimitou Rady bezpečnosti v mezinárodní diplomacii. Doufejme, že co nejdříve nastane tato dlouho očekávaná změna a OSN tak bude moci pomáhat včas a efektivně, což je vlastně jejím cílem, protože složení Rady bezpečnosti musí odpovídat současnému mocenskému rozložení sil.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

LITERÁRNÍ ZDROJE:

1. **BROŽA, M.** Fakta a čísla OSN: základní údaje o Organizaci spojených národů. Praha : Informační centrum OSN v Praze, 2005. 288 s. ISBN 80-86348-02-4
2. **DAVID, R.,** *Práva dítěte: úmluva o právech dítěte a její charakteristika*, 1 vyd., 1999, Olomouc: nakladatelství Olomouc, ISBN: 80-7182-076-8
3. **EICHLER, J.,** *Mezinárodní bezpečnost v době globalizace*, 1 vyd. Praha: Portál. 2009, str. 327. ISBN: 978-80-7367-540-0
4. **JÜRGEN HEIDEKING, CHRISTOR, MAUCH.** *Američtí prezidenti 42 portrétů*. 4. vyd., PRAHA: 2008. ISBN: 978-80-7260-194-3
5. **LEHMANNOVÁ, Z.,** *Aktuální otázky globalizace*, 1 vyd. Praha: Oeconomica. 2003, str. 407. ISBN: 80-245-0621-1
6. **MIŠOŇ, P.** *Mezinárodní dokumenty o lidských právech a humanitárních otázkách*, 1 vyd, 1989, Praha: Melantrich
7. **ONDRÁČKOVÁ, J.** *Co je Úmluva o právech dítěte*, Praha: Český helsinský výbor, 1996, 16 s, ISBN: 80-902393-0-7
8. **WAIŠOVÁ, Š., KUČERA, V.,** *Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích*. Praha : Portál, 2005. str. 206. 80-7178-390-0.
9. **WAIŠOVÁ, Š.** *Současné otázky mezinárodní bezpečnosti*. Dobrá Voda : A. Čeněk, 2003. str. 143. 80-86473-42-2.

10. WAISOVÁ, Š., *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. 2. rozš. vyd. Plzeň : A.Čeněk, 2005. str. 174. Filozofická fakulta Západočeská univerzita. 80-86898-33-4.

11. WAISOVÁ, Š. *Prostor a politika po skončení studené války*. Plzeň : A.Čeněk, 2007. str. 158. 978-80-7380-015-4.

12. WAISOVÁ, Š. *Mezinárodní organizace a režimy*. Plzeň : A. Čeněk, 2008. str. 255. 978-807380-109-0.

13. WAISOVÁ, Š. *Poválečná obnova a budování míru*. Brno : Masarykova univerzita, 2008. str. 181. 978-80-20-4699-3.

7. Obrana a strategie: Zpravodajské služby po 11. Září. Zeman, P. 1, Praha : IN, 2001.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE:

1. ANNAN, K. *Ve větší svobodě: Zpráva generálního tajemníka OSN o reformě* [online]. New York : United Nations, 21.3.2005 [cit. 2010-04-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.un.org/largerfreedom>>.
2. **BENEŠ, Roman.** *Systém ochrany lidských práv na základě Paktů z roku 1966* [online]. *E-polis.cz*, 24. Březen 2005. [cit.2010-11-01]. Dostupné z WWW: <http://e-polis.cz/pravo/54-system-ochrany-lidskych-prav-na-zaklade-paktu-z-roku-1966.html>. ISSN 1801-1438
3. *Dětská práva, úmluva o právech dítěte* [online]. 2011 [cit 11-01-05]. Dostupné na WWW:< http://www.detskaprava.cz/pedagog/opravech_umluva.asp>
4. *Internetové encyklopedie Co je co* [online]. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupné na WWW:[http://www.cojeco/index.php?detail=2&id_desc=77061&title=pr](http://www.cojeco/index.php?detail=2&id_desc=77061&title=protifa%9isstickE%20koalice)
[otifa%9isstickE%20koalice](http://www.cojeco/index.php?detail=2&id_desc=77061&title=protifa%9isstickE%20koalice)
5. *Organizace spojených národů* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky, 17.7.2007 [cit. 2010-03-25]. Dostupné na WWW:<http://www.mpsv.cz/cs/1109>
6. *Organizační struktura: sekretariát* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2010. [cit. 17-03-2010]. Dostupné na WWW:<http://www.osn.cz/system-osn/organizacni-struktura/?i=192>
7. *OSN zná svého nového generálního tajemníka. Je jím Ban Ki-moon z Korejské republiky* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze,

2006. [cit. 25. 5. 2010]. Dostupné na WWW: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=1190>
8. PONCAROVÁ, Jana. Přispěje realizace druhého rozvojového cíle k tisíciletí k socioekonomickému rozvoji nejchudších zemí světa? [online]. *E-polis.cz*, 5. Duben 2009. [cit. 2010-11-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-polis.cz/nezarazene-clanky/365-prispeje-realizace-druheho-rozvojoveho-cile-k-socioekonomickemu-rozvoji-nejchudsich-zemi-sveta.html>> ISSN 1801-1438
  9. PTÁČNÍK, Jan. *Mírové operace OSN a jejich právní zakotvení* [online]. *E-polis.cz*, 25. Únor 2010. [cit. 2010-11-01]. Dostupné z WWW na: <<http://www.e-polis.cz/mezinarodni-bezpecnost/450-mirove-operace-osn-a-jejich-pravni-akoteni.html>> ISSN: 1801-1438
  10. *Rozpočet OSN* [online]. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2005. [cit. 6. srpna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/system-osn/o-70-osn/?i=204>>.
  11. *Rozvojové cíle tisíciletí: Cíle OSN do roku 2015* [online]. Praha: Wikipedie, 2010. [29. červenec 2010]. Dostupné na WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Organizace_spojen%C3%BDch_n%C3%A1rod%C5%AF#Rozvoj.C3.A9_c.C3.ADle_tis.C3.ADcilet.C3.AD>
  12. *UNICEF: MDG* [on-line]. 2010 [cit 10-09-20]. Dostupné na WWW: <http://www.unicef.org/mdg/index_development.htm>
  13. *UNICEF: MGM* [on-line]. 2010 [cit 10-10-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/millenniumgoals/stats.shtml>>
  14. *UNICEF: Unite for Children* [on-line]. 2011 [cit. 11-02-01]. Dostupné na WWW: <http://www.unicef.org/rightsite/237_202.html>

15. *UNICEF: MDG* [on-line]. 2010 [cit 10-10-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.unicef.org/mdg/index> unicefrole.htm>
16. *UNICEF: Unite for* [online]. 2010 [10-12-02]. Dostupné na WWW: <<http://www.unicef.org/mdg/index> aboutthegoals.htm>
17. *UNICEF: Unite for Children* [online]. 2010 [cit 10-11-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.unicef.org/mdg/index>. development.htm>
18. *United Nations: International Strategy for disaster reduction* [online]. 2010 [cit. 2010-10-05]. Dostupné na WWW: <http://www.unisdr.org/eng/about_isdr/bd-safer-world-eng.html >
19. *United Nations: OCHA* [online]. 2011 [cit. 2011-01-05]. Dostupné na WWW: <<http://www.unocha.org/what-we-do/coordination/overview>>
20. *United Nations Office for the coordination of Humanitarian Affairs: OCHA* [online]. 2010 [cit. 2011-02-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.ochaonline.un.org/unistd.org/eng> >
21. *United Nations human rights: OHCHR* [online]. 2010 [cit. 2010-10-09]. Dostupné na WWW: <<http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/Pages/HumanRightsBodies.aspx>. >
22. *United Nations: Children in war* [online]. 2010 [cit. 2010-10-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/en/childrensinwar/currentops.shtml/fatrika> >
23. *United Nations: Children in war* [online]. 2010 [cit. 2010-10-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/en/childrensinwar/currentops.shtml/fatrika> >

24. *United Nations human rights: OHCHR* [online]. 2010 [cit. 2010-10-09]. Dostupné na WWW:< <http://www.ohchr.org/EN/HRBodies/Pages/HumanRightsBodies.aspx>. >
25. *United Nations:About Peacekeeping* [online]. 2010 [cit. 2010- 11- 11]. Dostupné na WWW:< <http://www.un.org/en/peacekeeping.html>>
26. *United Nations: O Rozvoji* [online] 2010 [cit. 2010-01] Dostupné na WWW:<z <http://www.un.org/en/development/other/overview.shtml>>
27. *United Nations:ECOSOC* [online]. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupné na WWW:< <http://www.un.org/en/ecosoc>.>
28. *United Nations:ECOSOC* [online]. 2010 [cit. 2010-10-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.un.org/en/ecosoc/newfunct/amr.shtml>>
29. *United Nations:Home* [online]. 2010 [cit. 2011-01-21]. Dostupné na WWW:< <http://www.un.org/about/background.shtm>.>
30. *United Nations:Home* [online]. 2010 [cit. 2011-01-21]. Dostupné na WWW:< <http://www.un.org/about/background.shtm>.
31. *United Nations: Home* [online]. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupné na WWW: < <http://www.un.org/Docs/sc>. >
32. *United Nations: Fondy a programy* [online]. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupné na WWW: <http://www.org.un/en>
33. *United Nations: Organizační struktura:* [online]. 2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupné na WWW:<<http://www.un.org/en/ga>.>

34. *United Nations: Členské státy OSN*: [online]. 2010 [cit. 2010-02-07]. Dostupné na: WWW:< <http://www.un.org/en/members/growth/shtml>.>
35. ZRUCKÁ, D. *Vnitřní chod OSN* [online]. Praha: AMO pro Pražský model OSN – XIV. Ročník (2008/2009), 2009.[cit. 6. 8. 2010]. Dostupné na WWW:<http://www.amo.cz.uvirt9.active24.cz/soubory/student-summit/model-osn/14-rocnik/GA/XIV_BGR_V.pdf>

SEZNAM ZKRATEK:

CRC -	ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE
DHA -	ÚTAV PRO HUMANITÁRNÍ ZÁLEŽITOSTI
DPA -	ÚŘAD PRO POLITICKÉ OTÁZKY
ERC -	POMOC KOORDINÁTORA
ERV -	NOUZOVÝ KOORDINÁTOR
ECOMOG -	MONITOROVACÍ SKUPINY PRO HOSPODÁŘSKÉ SPOLEČENSTVÍ ZÁPADOAFRICKÝCH STÁTŮ
ECOSOC -	EKONOMICKÁ A SOCIÁLNÍ RADA
ECOWAS -	HOSPODÁŘSKÉ SPOLEČENSTVÍ ZÁPADOAFRIC- KÝCH STÁTŮ
MDG -	ROZVOJOVÉ CÍLE TISÍCILETÍ
MONUSCO –	STABILIZAČNÍ MISE V KONGU
OAS -	ORGANIZACE AMERICKÝCH STÁTŮ
OBSE -	ORGANIZACE PRO BEZPEČNOST A SPOLUPRÁCI V EVROPĚ
OCHA -	ÚŘAD PRO KOORDINACI HUMANITÁRNÍCH ZÁ- LEŽITOSTÍ
OSN -	ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ
SEATO -	ORGANIZACE JIHOASIJSKÉ SMLOUVY
SN -	SPOLEČNOST NÁRODŮ
ILO -	MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE PRÁCE
ISDR -	STRATEGICKÝ RÁMEC PRO OMEZOVÁNÍ KATA- STROF
UNESCO -	ORGANIZACE OSN PRO VZDĚLÁVÁNÍ, VĚDU A KULTURU
UNDP -	ROZVOJOVÝ PROGRAM OSN
UNHCR -	ÚŘAD KOMISAŘE PRO LIDSKÁ PRÁVA
UNCTAD -	KONFERENCE OSN O OBCHODU A ROZVOJI
UNFPA -	POPULAČNÍ FOND OSN
UNOSOM -	MÍROVÁ MISE OSN

UNAMIR -	MÍROVÁ MISE OSN
UNPROFOR –	MÍROVÁ MISE OSN
UNSCOB -	ZVLÁŠTNÍ VÝBOR OSN NA BALKÁNĚ
UNTSO -	ORGANIZACE OSN PRO DOHLED PŘÍMĚŘÍ V ARABSKO-IZRAELSKÉM KONFLIKTU
UNCIP -	KOMISE OSN PRO INDII A PÁKISTÁN
UNMOGIP -	SKUPINA VOJENSKÝCH POZOROVATELŮ OSN V INDII A PÁKISTÁNU
UNEF I -	PRVNÍ PEACEKEEPINGOVÁ MISE
UNMIS -	MISE V SÚDÁNU
UNTSO -	MISE NA BLÍZKÉM VÝCHODĚ
UNAMSIL -	MISE V SIERA LEONĚ
UNICEF -	FOND OSN PRO DĚTI
UNISDR -	MEZINÁRODNÍ STRATEGIE PRO OMEZOVÁNÍ KATASTROF
UNHCR -	ÚŘAD VYSOKÉHO KOMISAŘE PRO UPRCHLÍK
USG -	POD-GENERÁLNÍ TAJEMNÍK
WFP -	SVĚTOVÝ POTRAVINOVÝ PROGRAM
WTO -	SVĚTOVÁ OBCHODNÍ ORGANIZACE